

Algemeen ambtsbericht Jemen

Datum September 2023

Colofon

Plaats	Den Haag
Opgesteld door	Afdeling Ambtsberichten (DAF/AB)

Inhoudsopgave

Colofon	2
Inhoudsopgave	3
Inleiding	5
1 Leefomstandigheden	7
1.1 Effecten van het bestand op de leefomstandigheden	8
1.2 FSO Safer	10
2 Politieke ontwikkelingen	12
2.1 Inleiding	12
2.2 Verlenging van het bestand	13
2.3 Internationale inspanningen	13
2.4 Einde van het bestand	14
2.5 Besprekingen tussen Houthi-beweging en Saoedi-Arabië	14
2.6 Overige politieke ontwikkelingen	15
3 Veiligheidsomstandigheden	17
3.1 Militaire actoren	17
3.2 Al Qaida on the Arabian Peninsula (AQAP)	18
3.3 Islamitische Staat	19
3.4 Burgerslachtoffers tijdens het bestand	19
3.5 De-facto voortzetting van het bestand	20
3.6 Explosive Remnants of War (ERW)	22
3.7 Aanslagen	23
3.8 Verdwijningen, buitengerechtelijke executies, willekeurige detentie en marteling ..	23
3.9 Tribaal geweld	26
3.10 Verplaatsingen tussen gebieden / controleposten	26
4 Mensenrechten	28
4.1 Religieuze en etnische groepen	29
4.1.1 Religieuze groepen	29
4.1.2 Etnische groepen	30
4.2 Rechtsbescherming	31
4.3 Omstandigheden tijdens detentie	33
4.4 Vrijheid van meningsuiting	33
4.5 Demonstraties	36
4.6 Leger en rekrutering	37
4.7 Lhbtqi+	38
4.8 Vrouwenrechten	39
4.8.1 Mahram	39
4.8.2 Geweld tegen vrouwen en meisjes	41
4.9 Alleenstaande minderjarigen	42
5 Huwelijk, geboorte, juridische zeggenschap	44
6 Vluchtelingen en ontheemden	46
6.1 Vluchtelingen in Jemen	46
6.2 Vluchtelingen uit Jemen	47
6.3 Ontheemden	48

7	Terugkeer	50
8	Bijlagen	52
8.1	Geraadpleegde publicaties	52
8.2	Websites	57
8.3	Nieuwsbronnen	58
8.4	Gebruikte afkortingen	59
8.5	Kaart van Jemen	60

Inleiding

Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van de vragen en aandachtspunten in de *Terms of Reference* (ToR) van het ministerie van Justitie en Veiligheid. De ToR voor dit ambtsbericht is vastgesteld op 25 januari 2023. Deze ToR is samen met het ambtsbericht gepubliceerd op de website van de rijksoverheid. In dit algemeen ambtsbericht wordt de situatie in Jemen beschreven voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielaanvragen van personen die uit Jemen komen, en voor de besluitvorming over terugkeer van afgewezen Jemenitische asielzoekers.

Dit ambtsbericht is een actualisering van het algemeen ambtsbericht van augustus 2022. De huidige verslagperiode beslaat de periode van 1 augustus 2022 tot 31 augustus 2023. Het ambtsbericht betreft een feitelijke, neutrale en objectieve weergave van de bevindingen gedurende de onderzochte periode. Bij de beschrijving van de ontwikkelingen en feiten is waar mogelijk context gegeven, die informatie in een breder perspectief kan plaatsen conform het verzoek in de ToR voor dit ambtsbericht. Het betreft geen beleidsstuk en geeft niet de visie van de regering of het beleid jegens het land of een specifieke regio weer, noch bevat het conclusies ten aanzien van het vreemdelingenbeleid.

Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van openbare en vertrouwelijke bronnen waarbij gebruik is gemaakt van zorgvuldig geselecteerde, geanalyseerde en gecontroleerde informatie. Bij de opstelling is onder meer informatie gebruikt van niet-gouvernementele organisaties (ngo's), vakliteratuur, berichtgeving in de media en relevante overheidsinstanties. De passages in dit ambtsbericht berusten op meerdere bronnen, tenzij anders vermeld of in het geval van algemeen onbetwiste feiten. De geraadpleegde openbare bronnen zijn opgenomen in de bijlagen bij dit ambtsbericht.

Een deel van de gebruikte informatie is ingewonnen tijdens een onderzoeksmissie naar Amman in Jordanië en Aden in Jemen. In dit ambtsbericht is gebruikgemaakt van informatie van tijdens deze missie gehouden interviews met relevante en deskundige bronnen ter plaatse. Daarnaast is informatie gebruikt die onder andere verkregen is via de diplomatieke vertegenwoordiging van Nederland voor Jemen en informatie die afkomstig is uit vertrouwelijke gesprekken en correspondentie buiten de dienstreis om. Die informatie is voornamelijk gebruikt ter ondersteuning van en aanvulling op passages die zijn gebaseerd op openbare informatie. De informatie die is ingewonnen in de gesprekken en op basis van diplomatieke correspondentie is in het voetnotenapparaat aangemerkt als 'vertrouwelijke bron.'

Hoofdstuk 1 behandelt de leefomstandigheden in Jemen. Hoofdstuk 2 behandelt de politieke context en ontwikkelingen en hoofdstuk 3 bevat de veiligheidssituatie in Jemen tijdens deze rapportageperiode. Hoofdstuk 4 beschrijft naleving en schendingen van de mensenrechten. Hoofdstuk 5 behandelt zaken betreffende huwelijk, geboorte en juridische zeggenschap. Hoofdstuk 6 beschrijft de positie van vluchtelingen en ontheemden en hoofdstuk 7 de terugkeer van Jemenitische staatsburgers die (gedwongen) terugkeren naar Jemen.

Gelet op de relatief korte rapportageperiode is het niet op alle onderdelen mogelijk gebleken over de onderscheidenlijke onderwerpen openbare bronnen met nieuwe informatie te vinden. Dat geldt in het bijzonder de maanden vanaf 1 januari 2023, daar veel bronnen met jaarverslagen werken, die voor 2023 nog niet beschikbaar zijn. Tegelijkertijd wordt in dit ambtsbericht regelmatig verwezen naar informatie uit

jaarverslagen over 2022, terwijl de rapportageperiode slechts de laatste vijf maanden van dat jaar beslaat. Voor zover de bronnen dat inzicht verschaffen, wordt daarom in dit ambtsbericht telkens expliciet vermeld wanneer informatie het gehele jaar 2022 beslaat. Niet zelden wordt ook verwezen naar informatie gerapporteerd over de gehele bestandsperiode (2 april 2022 – 2 oktober 2022), die eveneens deels buiten de verslagperiode van dit ambtsbericht valt. Ook dat is steeds expliciet vermeld. De relevantie van het onderscheid voor en na het bestand is er in gelegen dat de bestandssituatie ook na 2 oktober 2022 de-facto is bestendig, waarbij bijvoorbeeld geweldsniveau en intensiteit alsook de feitelijke territoriale controle grotendeels onveranderd zijn gebleven.

In de ToR is op verschillende plaatsen gevraagd om informatie van een context te voorzien gebaseerd op bevolkingsaantallen in betrokken regio's of plaatsen. Tijdens het onderzoek is evenwel gebleken dat de bevolkingsaantallen moeilijk in hun werkelijke omvang zijn vast te stellen. Verificatie van data in Jemen is mede als gevolg van de veiligheidssituatie beperkt mogelijk. De cijfers die voorhanden zijn, bleken daarnaast relatief verouderd en onderhevig aan getalsmatige veranderingen als gevolg van aanzienlijke interne ontheemding en migratiestromen door het land heen (vanuit de Hoorn van Afrika naar met name het Koninkrijk Saoedi-Arabië en ook Oman). Daarnaast blijkt dat bevolkingsaantallen ook voor politieke doeleinden worden gebruikt, waardoor hun geloofwaardigheid in het geding is. Om genoemde redenen is dit perspectief daarom niet meegenomen. Voor het overige is juist wel zoveel mogelijk getracht feiten in context te plaatsen.

1 Leefomstandigheden

Jemen is een land dat gedurende een reeks van jaren geteisterd is door gewapend conflict, tribale tegenstellingen, voedseltekorten en honger, armoede en economische malaise. Sinds 2015 is het verwickeld in een burgeroorlog waarbij de internationaal erkende regering van Jemen met aan haar gelieerde partijen staat tegenover de Ansar Allah-beweging, beter bekend als de Houthi-beweging.

Het door de VN tot stand gebrachte bestand, dat van kracht was van 2 april 2022 tot 2 oktober 2022 en het daaropvolgende de-facto bestand hebben tijdens deze rapportageperiode geleid tot een meer stabiele militaire situatie zonder grootschalige front-overschrijdende escalatie. Aldus ontstond de langste periode van relatieve rust sinds de start van het intussen meer dan acht jaar durende militaire conflict.¹

Ondanks de substantiële daling van de front-overschrijdende vijandelijkheden als gevolg van het bestand, zijn de leefomstandigheden (hier gedefinieerd als de humanitaire situatie) gedurende de eerste maanden van het bestand niet betekenisvol verbeterd of zelfs verslechterd.² Stijgende voedsel- en brandstofprijzen, droogte en overstromingen waren hiervan de belangrijkste oorzaken. Hoewel in het najaar een voorzichtige afname zichtbaar was van het aantal mensen dat acute voedseltekorten kende, zijn de cijfers ten aanzien van de algemene humanitaire situatie in Jemen in 2022 nog steeds uiterst zorgelijk. Die situatie is in de eerste maanden van 2023 niet wezenlijk verbeterd.

Volgens cijfers van de Wereldbank wonen er in 2023 ongeveer 33 miljoen mensen in Jemen, van wie bijna de helft jonger is dan 20 jaar.³ Een ruime meerderheid (naar schatting twee derde) van hen woont in door Houthi-rebellen-gecontroleerd gebied. De VN humanitaire hulporganisatie (*United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs*, OCHA), becijferde dat in 2022 23,4 miljoen mensen in Jemen afhankelijk waren van humanitaire ondersteuning. De inschatting van OCHA voor 2023 is iets lager, namelijk 21,6 miljoen mensen. Grofweg de helft van de bevolking kende in 2022 geen voedselzekerheid en 4,7 miljoen vrouwen en kinderen waren ondervoed. Meer dan de helft van de bevolking had geen toegang tot veilig drinkwater of adequate sanitaire voorzieningen. Naar schatting functioneerde slechts iets meer dan de helft van de gezondheidsinstellingen in 2022 adequaat en had twee derde van de bevolking geen toegang tot basale gezondheidszorg.⁴

Diverse organisaties typeerden de situatie in Jemen als de grootste humanitaire crisis in de wereld.⁵ Het Rode Kruis (*International Committee of the Red Cross*,

¹ United Nations Security Council, *Seventy-eighth year, 9244th meeting: The situation in the Middle East (S/PV.9244)*, 16 januari 2023.

² International Organisation for Migration (IOM), *A Decisive Year for Yemen, IOM Appeals for USD 143 Million to Provide for Relief in to over 4 Million People in Need*, 27 februari 2023; EuroMed Human Rights Monitor, *Reduction in Fighting has not alleviated Yemen's Humanitarian Crisis*, 16 oktober 2022; United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UNOCHA of OCHA), *Humanitarian Response Plan 2023*, januari 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

³ World Bank, data.worldbank.org, *Populations*, cijfer van 2021, geraadpleegd op 1 juni 2023.

⁴ International Committee of the Red Cross (ICRC), *Yemen in Focus 2022, War in Yemen*, getallen op basis gegevens OCHA en UNICEF; Mwatana for Human Rights, bijdrage van de voorzitter, Rada Al-Mutawakel voor ECOSOC in januari 2023; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Jemen*, augustus 2022, pagina's 32-35.

⁵ World Bank, *The World Bank in Yemen, Overview*, laatstelijk ge-update op 20 oktober 2022; The Economist, *The war in Yemen as seen by ordinary Yemenis*, 27 oktober 2022; Norwegian Refugee Council (NRC), *Yemen, the Largest Humanitarian Crisis*, www.NRC.no/middle-east/yemen, geraadpleegd op 4 mei 2023; United Nations Population Fund (UNFPA), *Yemen, a Crisis for Women and Girls*, 29 maart 2023; Center for Preventive Action, *War in Yemen*, 25 april 2023.

ICRC) verwacht dat deze situatie niet zal verbeteren bij het uitblijven van een politieke oplossing van het conflict, gekoppeld aan groeiende economische problemen, de impact van klimaatsverandering en de vermindering van financiering van humanitaire en ontwikkelingshulp in 2023.⁶

De grote afhankelijkheid van humanitaire hulp onder de bevolking belette de strijdende partijen niet om toegang tot deze hulp te dwarsbomen. Strijdende partijen verlegden de hulp naar niet-hulpbehoevenden en hinderden en intimideerden hulporganisaties.⁷ Zo vonden volgens OCHA in 2022 in totaal 3.300 incidenten plaats waarbij humanitaire toegang werd gehinderd.⁸

1.1 Effecten van het bestand op de leefomstandigheden

Het bestand dat tussen 2 april en 2 oktober 2022 van kracht was, leverde voor de bevolking een gemengd beeld op. Enerzijds werden positieve effecten genoemd zoals de vergroting van de mogelijkheden te reizen als gevolg van de vermindering van het geweld.⁹ Ook daalde het aantal slachtoffers significant als gevolg van een sterke afname van het aantal gevechtshandelingen. Zie hierover nader hoofdstuk 3, “Veiligheidsomstandigheden.”

Ook de water- en elektriciteitsvoorziening in de door Houthis gecontroleerde steden Sana'a en Al Hudayda verbeterden als gevolg van de toevoer van olie en olieproducten.¹⁰ Tijdens het bestand meerden als gevolg van afspraken in het bestand 52 schepen met brandstof aan in de haven van Al Hudayda, zo rapporteerde VN-gezant Grundberg in januari 2023, en werden er als direct gevolg van het bestand 51 vluchten tussen Sana'a en Amman uitgevoerd.¹¹ De toegang van brandstofscheepen tot Al Hudayda en vluchten tussen Sana'a en Amman werden ook na het bestand voortgezet.¹²

Daartegenover gold dat het bestand slechts beperkte invloed had op de leefbaarheid van het land voor burgers. Zo bleef transport van goederen beperkt als gevolg van het sluiten van wegen. Bewegingen van burgers en terugkeer van ontheemden werd juist ook gehinderd door landmijnen en explosieve oorlogsresten (*Explosive Remnants of War*, ERW). Aantallen burgerslachtoffers als gevolg van ERW namen in 2022 met ruim 60 procent toe ten opzichte van 2021. Dit gold met name in de provincie Al Hudayda, waar na het verschuiven van de frontlinie gevolgd door de start van het bestand burgers meer begonnen te bewegen.¹³ In de eerste helft van 2023 daalde het aantal burgerslachtoffers als gevolg van ERW weer.¹⁴

⁶ ICRC, *News release, 60 years of impartial and independent humanitarian assistance in Yemen*, 29 december 2022.

⁷ Mwatana for Human Rights, *A Dark Year despite the Truce, press briefing on the human rights situation in Yemen in 2022*, 5 januari 2023.

⁸ OCHA, Director Martin Griffith tijdens Veiligheidsraad briefing, bijeenkomst 9244 van 16 januari 2023 (UN Security Council, *Seventy-eighth year, 9244th meeting: The situation in the Middle East (S/PV.9244)*, 16 januari 2023.).

⁹ Mwatana for Human Rights, *A Dark year despite the Truce, press briefing on the human rights situation in Yemen in 2022*, 5 januari 2023.

¹⁰ Yemen Policy Center, *Communication is needed for a new round of Yemen's truce to be impactful for communities*, Mareike Transfeld & Agmed al-Sharjabi, januari 2023.

¹¹ Speciaal gezant van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties voor Jemen, Hans Grundberg, Veiligheidsraad bijeenkomst 9244 van 16 januari 2023 (UN Security Council, *Seventy-eighth year, 9244th meeting: The situation in the Middle East (S/PV.9244)*, 16 januari 2023).

¹² Office of Special Envoy of the Secretary General for Yemen (OSESGY), *Briefing for the Security Council*, 17 mei 2023

¹³ Civilian Impact Monitoring Project (CIMP), *2022 Annual Report*, maart 2023; CIMP, *Quarterly Report Q1: January – March 2023*.

¹⁴ CIMP, *Quarterly Report, Q1 January – March 2023*; CIMP, *Quarterly Report Q2 April – June 2023*.

Verbetering van de humanitaire situatie bleef uit.¹⁵ Dit gold bijvoorbeeld voor de grote mate van verwoesting van huizen en het gebrek aan adequaat functionerende diensten. Daarbij werd in het door Houthis-rebellen gecontroleerde gebied de toegang tot humanitaire hulp, in het bijzonder tot gezondheidszorg, belemmerd als gevolg van restricties op het reizen van vrouwelijke hulpverleners; het zogenaamde *mahram*-vereiste. Hierdoor mogen vrouwen niet zonder goedkeuring en/of begeleiding van een mannelijk familielid reizen. De budgettaire krimp bij de betrokken hulpverlenende organisaties werd gezien als een aanvullende complicerende factor. Hetzelfde gold voor de verslechterende economische situatie waardoor de koopkracht van mensen daalde.¹⁶

De *International Organisation for Migration* (IOM) stelde in haar hulpverzoek voor 2023, dat ondanks een aanzienlijke daling in de nieuwe conflict-gerelateerde ontheemding en de daling van het aantal burgerslachtoffers als gevolg van het door de VN afgedwongen bestand, humanitaire noden door het hele land verergerden als gevolg van droogte en overstroming.¹⁷ Klimaat gerelateerde gebeurtenissen leidden in 2022 tot een stijging van 93 procent in nieuwe en indirecte ontheemding, vooral in de provincies Al Hudayda, Al Jawf, Marib en Taiz, waardoor meer dan een half miljoen mensen werd getroffen. In het voorjaar van 2023 werden de provincies Marib, Hajjah, Taiz, Lahj en Amran getroffen door overstromingen.¹⁸ De van oudsher fragiele waterhuishouding met schaars schoon drinkwater werd hierdoor verder onder druk gezet, mensen raakten ontheemd en reeds ontheemde gemeenschappen werden opnieuw gedwongen zich te verplaatsen. Bovendien werd door de overstromingen de humanitaire toegang bemoeilijkt.¹⁹

Tegenover de sterke afname van het militaire conflict sinds het begin van het bestand, stond een escalatie van de economische oorlogsvoering door de Houthis-rebellen. In het najaar van 2022 bombardeerden de Houthis-rebellen met drones de belangrijke olie-installaties in het zuiden. Hierdoor kwamen de voor de internationaal erkende regering belangrijke inkomsten uit de export van olie stil te liggen.²⁰ In reactie hierop spande de regering zich - tevergeefs - in de Houthis-beweging als terroristische entiteit te classificeren in een poging hen te isoleren.²¹

Maar ook binnen de anti-Houthis-coalitie werden volgens een bron economische middelen ingezet voor politieke doeleinden. Door inkomsten uit bijvoorbeeld luchtvaart, telecom en het havenbedrijf te onttrekken aan de Zuidelijke Overgangsraad (*Southern Transitional Council*, STC), trachtten concurrerende

¹⁵ Yemen Policy Center, *Communication is needed for a new round of Yemen's truce to be impactful for communities*, Mareike Transfeld & Agmed al-Sharjabi, 25 januari 2023; Amnesty International (AI), *Yemen: Houthis' suffocating women with requirement for male guardians*, 1 september 2022, met name: ... *Since April, the Houthis de facto authorities have increasingly insisted on the mahram requirement to restrict the movement of women across areas they control in northern Yemen, including Saada, Dhamar, Hodeidah and Hajjah governorates, and Sanaa.*

¹⁶ Assessment Capacities Project (ACAPS), *Yemen, Social Impact Monitoring Report: October – December 2022*, 3 maart 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹⁷ IOM, *A decisive year for Yemen; IOM appeals for USD 183 million to provide relief for almost 4 million people in need*, 27 februari 2023.

¹⁸ OCHA Yemen, *Humanitarian Update, Issue 3*, maart 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹⁹ Center for Civilians in Conflict (CIVIC), *Risking the Future: Climate Change, Environmental Destruction and Conflict in Yemen*, oktober 2022; OCHA Yemen, *Humanitarian Update, Issue 3*, maart 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁰ Zie nader over de drone aanvallen in hoofdstuk 3 onder "De-facto voortzetting van het bestand"; vertrouwelijke bron, mei 2023.

²¹ International Crisis Group (ICG), *How Houthi-Saudi Negotiations will make or break Yemen*, 29 december 2022; UN Security Council report, *November 2022 monthly forecast*, 31 oktober 2022; Sana'a Center for Strategic Studies, *Houthi strikes prompt government terrorism designation*, 14 november 2022; UN Press release, *Fresh Houthi attacks risk renewing conflict, humanitarian plight in Yemen, special envoy tells Security Council, urging maximum restraint*, 22 november 2022.

partijen binnen de internationaal erkende regering de positie van de STC te verzwakken.²²

Over het geheel genomen leidde de wapenstilstand en het daaropvolgende de-facto bestand tot betere toegang van hulporganisaties tot hulpbehoevende gemeenschappen,²³ al gold dat vooral voor de zuidelijke provincies die niet onder controle van de Houthi-rebellen vallen. In door Houthi-rebellen gecontroleerd gebied was humanitaire toegang, met name voor ontheemden en migranten beperkt en in sommige gevallen non-existent.²⁴ Door een sterkere grip op het bestuur en grotere eenheid in optreden was de kwaliteit van de dienstverlening voor de 'eigen' bevolking in het door Houthi-rebellen gecontroleerde gebied in algemene zin iets hoger dan in het zuiden.²⁵ Volgens een bron werd corruptie in het noorden tot op zekere hoogte bestreden.²⁶ Niettemin werd het Houthi-gebied in toenemende mate als een politiestaat beschouwd, waarbij het bestand ruimte heeft gecreëerd voor een versterking van de grip op de samenleving door de de-facto Houthi-autoriteiten. Dat gold ook voor het mahram-vereiste waardoor vrouwen steeds meer uit het openbare leven werden geweerd en door de propaganda en onderwijsprogramma's van de Houthi-beweging.²⁷

Het onderzoek gaf geen aanleiding om de leefomstandigheden in het door de Houthi-rebellen gecontroleerde gebied in algemene termen als beter of juist slechter te kwalificeren dan die in het door de internationaal erkende regering gecontroleerde deel van het land. In het bovenstaande zijn wel diverse verschillen beschreven, maar die geven geen aanleiding om tot een meer algemene categorisering te komen.

1.2 FSO Safer

De fragiliteit van Jemen wordt ook geïllustreerd aan de hand van de situatie rond de olietanker FSO (*Floating Storage and Offloading unit*) Safer. Deze ligt in de Rode Zee voor een door de Houthi's gecontroleerd deel van de kust van Jemen. Door een verbinding via pijpleidingen met de olievelden aan land in Jemen, fungeerde het schip als een drijvend overslagstation voor de export van Jemenitische olie. De installatie was sinds het begin van het conflict in 2015 niet meer in gebruik en werd niet meer onderhouden. Het enkelwandige schip met een lading vier keer groter dan die van de in 1989 verongelukte tanker Exxon Valdez dreigde door achterstallig onderhoud te gaan lekken of exploderen. Zij vormde aldus een potentieel gevaar op een enorme ecologische en humanitaire ramp. De gevolgen voor de kustecologie, de visserij, de doorvaart door deze drukke zeeroute en de voorziening van humanitaire hulp zouden groot zijn. De kosten voor het moeten opruimen van de olie werden geschat op 20 miljard USD. Onder leiding van UNDP en met directe betrokkenheid van Nederland, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten werd tijdens de verslagperiode een bergingsoperatie ondernomen door de aanschaf van een

²² Vertrouwelijke bron, mei 2023.

²³ *Open letter to the Yemeni Parties to the Conflict from 141 NGO's; Restore and Renew the Truce and Build a Lasting Peace*, 22 maart 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁴ Vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁵ Brookings Institution, *The Houthis after the Yemeni Ceasefire*, 27 januari 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023, vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁶ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁷ EU Observer, *UN aide Official: 'Dont forget women of Yemen'*, 9 september 2022; vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

alternatieve tanker waarheen de olie kan worden overgepompt.²⁸ Vanaf juli 2023 werd de olie van de in verval geraakte tanker naar die moderne tanker verpompt, en werd de FSO Safer gereinigd. In augustus was dit deel van de operatie afgerond. In de volgende fase van de operatie zal de oude tanker moeten worden afgevoerd.²⁹

²⁸ United Nations, *UN Plan for the FSO Safer Tanker, Stop the Red Sea Catastrophe*, [UN.org](https://www.un.org/); Greenpeace, *FSO Safer, A Ticking Timebomb*, [greenpeace.org](https://www.greenpeace.org/); BBC news, *UN buys Huge Ship to avert Catastrophic Oil Spill of Yemen*, 9 maart 2023; United Nations Development Programme (UNDP), *United Nations Take Major Step Forward To Prevent Catastrophic Oil Spill in Red Sea as UN Development Programme Signs Agreement to Purchase Oil Tanker*, 9 maart 2023; vertrouwelijke bron, april 2023.

²⁹ UN Secretary-General, *Secretary-General's message on the FSO Safer tanker*, 25 juli 2023; UNDP, *United Nations completes removal of oil from decaying tanker in Red Sea*, 11 augustus 2023; UN Press release, *Secretary-General welcomes successful removal of oil from FSO Safer to Yemen replacement vessel, avoiding environmental, humanitarian catastrophe*, 11 augustus 2023; International Maritime Organization (IMO), *FSO SAFER: Ship-to-ship transfer of oil completed*, 21 augustus 2023; vertrouwelijke bron, augustus 2023.

2 Politieke ontwikkelingen

2.1 Inleiding

De politiek-bestuurlijke situatie in Jemen is gedurende deze rapportageperiode niet wezenlijk gewijzigd ten opzichte van het vorige ambtsbericht. In april 2022, na de inwerkingtreding van het bestand tussen de internationaal erkende regering en de Houthi-rebellen werd onder druk van het Koninkrijk Saoedi-Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten (VAE) het gezag van de regering van Jemen door interim-president Abdu Rabu Mansour Hadi overgedragen aan een achtkoppige Presidentiële Leiderschaps Raad (*Presidential Leadership Council, PLC*) onder leiding van Hadi's adviseur, Rashad Al-Alimi. De vorming van de PLC was een poging de belangrijkste feitelijke machthebbers binnen de Jemenitische anti-Houthi coalitie samen te brengen in de regering, waardoor deze aan legitimiteit zou winnen.³⁰

Echter, de onderlinge rivaliteiten van leden van de PLC waren niet verdwenen met de vorming van de Raad. Zo maakt onder meer de leider van de separatistische Zuidelijke Overgangsraad (*Southern Transitional Council, STC*), Aydarous Al Zubaidi deel uit van de PLC. Zo ook de leider van de zogenaamde *Giants Brigades*, Abu Zaara en de leider van de *National Resistance Forces*, Tareq Saleh, die beiden tegelijkertijd deel uit maken van de *West Coast Forces of Joint Forces on the West Coast*, die onder aanvoering van Tareq Saleh staan.

De PLC ontbeerde volgens analisten een coherente visie op de grote uitdagingen die op zijn bord lagen. Die politieke complexiteit werd vergroot door het optreden van de twee belangrijkste buitenlandse steunpilaren van de PLC, te weten Saoedi-Arabië en de VAE, die ieder enkele onderscheidenlijke leden van de PLC ondersteunden en andere tegenwerkten.³¹ Voorts leek de politieke positie van de aan de Moslimbroederschap gelieerde Islah-partij binnen de PLC verder verzwakt nadat zij door STC troepen waren verdreven uit Shabwah.³² Daarnaast stelde een bron dat het feit dat de meeste PLC-leden relatief weinig tijd in Jemen doorbrachten, niet bijdroeg aan hun legitimiteit.³³

Het bestand heeft juist een omgekeerd effect gehad binnen het door de Houthi-beweging gecontroleerde gebied. Het einde aan de grootschalige vijandelijkheden heeft verder ruimte gecreëerd voor eenheid van optreden en een grotere grip op het 'eigen' gebied.³⁴ De *Brookings Institution* omschrijft het bestuur door de de-facto Houthi autoriteiten als "functionerend" en "sterk onderdrukkend" (*functioning en highly repressive*). Het Houthi gebied wordt beschouwd als een politiestaat.³⁵ Hierop wordt nader ingegaan in hoofdstuk 4, "mensenrechten."

³⁰ Carnegie Endowment for International Peace, *Yemen's Post-Hybrid Balance, the New Presidential Council*, 9 juni 2022; Council on Foreign Relations, *Yemen's Tragedy, War, Stalemate and Suffering*, laatstelijk ge-update 1 mei 2023.

³¹ ICG, *Yemen's Troubled Presidential Leadership Council*, 4 mei 2023; Carnegie Endowment for International Peace, *Yemen's Post-Hybrid Balance, the New Presidential Council*, 9 juni 2022; vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

³² Critical Threats, *Understanding Military Units in Southern Yemen*, 16 december 2022; vertrouwelijke bron, mei 2023, vertrouwelijke bron, mei 2023.

³³ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

³⁴ Brookings Institution, *The Houthis after the Yemeni Ceasefire*, 27 januari 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

³⁵ Brookings Institution, *The Houthis after the Yemeni Ceasefire*, 27 januari 2023; EU Observer, *UN aide Official: 'Don't forget women of Yemen'*, 9 september 2022; vertrouwelijke bron mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

Het bestand van april 2022 en het daaropvolgende zogenaamde de-facto bestand, hebben niet geleid tot significante wijzigingen in de geografische reikwijdte van controle en bestuur door de diverse partijen in Jemen in hun respectieve controlegebieden. De politieke agenda werd vooral beheerst door het bestand van april 2022 en de pogingen om het bestand te verlengen respectievelijk de daaropvolgende onderhandelingen over een permanent staakt-het-vuren.³⁶

2.2 Verlenging van het bestand

Op 2 augustus 2022 kwamen de regering en de Houthi-rebellen een verlenging van het bestand met twee maanden overeen. Onderdeel van de overeenkomst vormde de inzet om onderhandelingen te intensiveren teneinde tot een uitbreiding van het bestand te komen.³⁷ Het uitgebreide bestandsvoorstel zou onder meer moeten voorzien in effectieve en transparante betalingsmechanismes voor salarissen en pensioenen voor ambtenaren, het openen van wegen rond Taiz en naar andere gebieden, uitbreiding van het aantal bestemmingen van en naar Sana'a *International Airport* en uitbreiding van de toevoer van brandstof over zee naar Al Hudayda. Tevens zou een uitgebreide overeenkomst een impuls moeten geven aan hervatting van het door de VN geleide politieke proces dat leidt tot duurzame en rechtvaardige vrede.³⁸

Volgens twee bronnen trok in augustus de vertegenwoordiger van de Islah-partij, Abdulla al-Alimi zich terug uit de PLC uit onvrede over gevechten in Shabwah tussen de Giants Brigades en aan Islah gelieerde strijdkrachten. Hij werd later overtuigd terug te keren op zijn besluit. Het voorval toonde de broosheid in het zuiden van de anti-Houthi coalitie en de fragiele eenheid van de PLC. Sinds de vorming van de Raad is de onderlinge strijd tussen de samenstellende delen niet afgenomen en zijn de politieke spanningen nog nadrukkelijk aanwezig.³⁹ De hieronder in paragraaf 2.6 nader beschreven ondertekening van het '*National Charter*' door de STC in mei 2023 heeft de verhoudingen weer verder op scherp gezet.⁴⁰

2.3 Internationale inspanningen

De Speciaal gezant van de Verenigde Naties voor Jemen, Hans Grundberg reisde eind augustus, begin september 2022 naar de regio en voerde gesprekken in Riyad, Teheran en Muscat over zijn voorstellen omtrent een verlengde en uitgebreide wapenstilstand. Ter ondersteuning van de inspanningen van Grundberg gaf de VN-Veiligheidsraad (VR) op 12 september een verklaring uit waarin hij de partijen opriep tot flexibiliteit en urgente intensivering van de onderhandelingen om te komen tot een uitgebreide wapenstilstand, die kon voorzien in een duurzaam staakt-het-vuren.⁴¹ In de verklaring werden ook een Houthi aanval op Taiz en door Houthi's

³⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Jemen*, 22 augustus 2022, par. 1.1, pag. 6-15.

³⁷ OSESGY, *Press Statement*, 2 augustus 2022.

³⁸ OSESGY, *Press Statement*, 2 augustus 2022; ICG, *How Houthi – Saudi Negotiations will make or break Yemen*, 20 december 2022.

³⁹ Reuters, *Clashes in oil-rich Shabwa test Yemen's new presidential council*, 11 augustus 2022; Amat Alsoswa, *Promoting the peace process in Yemen through economic development*, augustus 2022; vertrouwelijke bron, mei 2023.

⁴⁰ The Arab Weekly, *South Yemen intensifies Push towards Secession while trying to reassure Regional Partners*, 24 mei 2023; The New Arab, *Yemen Separatists National Charter calls for Partition*, 9 mei 2023; UN Security Council Forecast, *Yemen Briefing and Consultation*, 13 mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023, vertrouwelijke bron, mei 2023.

⁴¹ UN Security Council, *Monthly Forecast*, 2 oktober 2022.

in weerwil van de bestandsafspraken gehouden militaire parades in Al Hudayda scherp veroordeeld.

2.4 Einde van het bestand

Op 1 oktober, een dag voor het verlopen van de termijn van het bestand, legde Grundberg een nieuw voorstel aan de partijen voor houdende een verlenging met zes maanden. Het voorstel bevatte daarnaast dezelfde aanvullende elementen zoals ten aanzien van de betaling van salarissen en pensioenen van ambtenaren en de toegang tot Taiz zoals ook in de vorige verlengingsovereenkomst.⁴² Het voorstel leidde echter niet tot overeenstemming tussen de partijen.

Op 2 oktober stelde Grundberg in een verklaring tot zijn spijt vast dat de wapenstilstand niet zou worden verlengd.⁴³ Hij dankte de regering voor haar positieve houding ten aanzien van het verlengingsvoorstel en riep beide partijen op tot kalmte en terughoudendheid ten aanzien van acties die tot escalatie zouden kunnen leiden. Zijn bemiddelingspogingen zouden onverminderd voortgaan. Belangrijkste struikelblok voor overeenstemming bleek de betaling van salarissen aan Houthi-troepen, hetgeen voor de regering onacceptabel werd geacht.⁴⁴

2.5 Besprekingen tussen Houthi-beweging en Saoedi-Arabië

De afloop van het bestand vormde het begin van een nieuwe bemiddelingspoging. Het spoor leidde tot verschillende directe gesprekken tussen Saoedi-Arabië en de Houthi-rebellen met betrokkenheid van Oman. Speciaal gezant, Hans Grundberg, verwelkomde de betrokkenheid van regionale spelers bij deze bemiddelingspogingen en besprekingen als een belangrijke stap in de onderhandelingsfase van een overeenkomst. Maar hij onderstreepte ook het belang van volledig Jemenitisch 'ownership' van het proces, waarbij behalve de diverse strijdende partijen ook andere maatschappelijke groepen een rol te spelen hadden.⁴⁵

Op 10 maart 2023 kondigden Saoedi-Arabië en Iran een met bemiddeling van China gesloten overeenkomst af, waarin beide partijen na jaren van militaire en diplomatieke vijandschap toenadering tot elkaar zochten en diplomatieke betrekkingen poogden te herstellen.⁴⁶ Beide landen besloten onder meer om de wederzijdse ambassades in de beide hoofdsteden weer te openen.⁴⁷ Ook Oman was bij de totstandkoming van deze toenadering betrokken. Hoewel de meningen

⁴² UN Security Council, *Monthly Forecast*, 2 oktober 2022; ICG, *How Houthi – Saudi Negotiations will make or break Yemen*, 20 december 2022; Yemen Policy Center, *Communication is needed for a New Round of Truce for Yemen's Communities to be Impactful*, januari 2023.

⁴³ OSESGY, *Statement on the Negotiations to Extend and Expand the Nationwide Truce in Yemen*, 2 oktober 2022.

⁴⁴ Middle East Institute, *The Dilemma of Public Sector Salary Payments in Yemen*, 23 februari 2023; Security Council Report, *Monthly Forecast November 2022*, 31 oktober 2022; Yemen Policy Center, *Communication is needed for a New Round of Truce for Yemen's Communities to be Impactful*, januari 2023.

⁴⁵ Speciaal gezant van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties (SGVN) voor Jemen, Hans Grundberg, Veiligheidsraad bijeenkomst 9244 van 16 januari 2023 (UN Security Council, *Seventy-eighth year, 9244th meeting: The situation in the Middle East (S/PV.9244)*, 16 januari 2023); ICG, *How Houthi-Saudi Negotiations will make or break Yemen*, 29 december 2022; Yemen Policy Center, *A Rethink is needed to revitalize the Peace Process in Yemen*, 4 april 2023.

⁴⁶ The Economist, *China Brokers an Iran - Saudi Rapprochement*, 10 maart 2023; Carnegie Endowment for International Peace, *Ryadh's Motivations Behind the Iran - Saudi Deal*, 30 maart 2023.

⁴⁷ CNN, *Saudi Arabia and Iran agree to re-open Embassies during Beijing Talks on Resumption of Diplomatic Ties*, 6 april 2023.

verschilden over de mate van concrete steun van Iran aan de Houthis-beweging,⁴⁸ werd deze ontwikkeling als potentieel positief beoordeeld voor de kansen op succes in de besprekingen tussen Saoedi-Arabië en de Houthis-beweging. "Goede betrekkingen tussen beide landen zijn ook goed voor Jemen," oordeelde Grundberg in reactie op de aankondiging, al vormt overeenstemming tussen deze twee partijen geen garantie op een einde aan het conflict.⁴⁹

Een volgend positief teken vormde het op 20 maart 2023 in Geneve gepresenteerde akkoord over de vrijlating van 887 aan het conflict-gerelateerde gevangenen van de diverse partijen. Het akkoord kwam tot stand in de context van het *Supervisory Committee on the Implementation of the Detainees Exchange Agreement* onder co-voorzitterschap van de Speciale VN-gezant en het ICRC.⁵⁰ De feitelijke vrijlating van de gevangenen op 14 en 15 april volgde op een bezoek van een Saudische delegatie aan Sana'a, waar onder begeleiding van de Omani bemiddelaars verdere besprekingen met de Houthis-rebellen plaatsvonden over een permanent staakt-het-vuren.

2.6 Overige politieke ontwikkelingen

Speciaal gezant Grundberg bezocht na de Houthis-Saoedische besprekingen begin mei 2023 zelf ook Sana'a, gevolgd door een bezoek aan Aden en Riyad. Ook sprak hij met Emirati en Amerikaanse officials voordat hij later die maand in New York de Veiligheidsraad weer toesprak. Zijn bezoek aan Aden viel samen met een door de STC georganiseerde politieke bijeenkomst van Zuidelijke partijen die uitmondde in de ondertekening van een 'National Charter.' Tijdens de bijeenkomst werden de commandant van de Giants Brigade en een andere Zuidelijke leider, Faraj Salmeen Muhammad Al Bahsani tot lid van de STC benoemd, waarmee het STC smaldeel in de PLC werd uitgebreid tot drie van de in totaal acht leden.

Het Charter, waarin wederom wordt gepleit voor afscheiding, leek een poging de positie van de STC binnen de PLC te versterken; de precieze betekenis en implicaties ervan waren tijdens deze verslagperiode nog niet goed te duiden. In zijn statement aan de Veiligheidsraad onderstreepte ook de VN-gezant nogmaals het belang van een inclusief, Jemenitisch politiek proces, onder auspiciën van de VN.⁵¹

In juni 2023 vond in Den Haag het *Yemen International Forum* plaats, georganiseerd door de denktank *Sana'a Center for Strategic Studies* om verschillende Jemenitische partijen met elkaar in gesprek te brengen over hun visie op duurzame vrede in het land. Ongeveer 250 gesprekspartners kwamen samen, onder wie mensenrechten-activisten, onderzoekers en beleidsmakers. Ook namen afvaardigingen van de STC en andere zuidelijke actoren deel aan de conferentie, maar niet van de Houthis-rebellen. Aan het einde van het forum ondertekenden meer dan veertig Jemenitische ngo's de *Yemen declaration for justice and reconciliation*, waarin zij een

⁴⁸ Global Policy, *Securitization Imperatives and the Exaggeration of the Iranian Involvement with the Houthis Movement by International Actors*, 7 april 2023; Council on Foreign Relations, *Yemen's Tragedy: War, Stalemate and Suffering*, laatstelijk ge-update op 1 mei 2023; War on the Rocks, *Negotiating Saudi Arabia's Defeat and the Houthis Victory in Yemen*, 15 maart 2023.

⁴⁹ Security Council Report, *April 2023 Monthly Forecast*, 1 april 2023; AL Monitor, *In Yemen, Saudi – Houthis Talks signal Imminent Cease Fire, but no Peace in Sight Yet*, 12 april 2023; ICG, *How Houthis-Saudi Negotiations will Make or Break Yemen*, 29 december 2022.

⁵⁰ Reuters, *Saudi & Omani envoys hold Peace talks with Houthis Leaders in Sanaa*, 9 april 2023; Deutsche Welle, *Saudi Delegation Arrives in Yemen to discuss Truce*, 9 april 2023, OSESGY: verklaring van 20 maart 2023.

⁵¹ The Arab Weekly, *South Yemen intensifies Push towards Secession while trying to reassure Regional Partners*, 24 mei 2023; The New Arab, *Yemen Separatists National Charter calls for Partition*, 9 mei 2023; Security Council Report, *Yemen Briefing and Consultation*, 16 mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023, vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

gemeenschappelijke visie uiteenzetten voor het bereiken van gerechtigheid en verzoening in het land na het conflict.⁵²

⁵² NOS Nieuws, *Honderden Jemenieten samen in Den Haag: 'Belangrijk om mét ons te praten'*, 12 juni 2023; Sana'a Center for Strategic Studies, *Yemen International Forum concludes in The Hague*, 19 juni 2023; Sana'a Center for Strategic Studies, *About the Yemen International Forum 2023*, <https://sanaacenter.org/yif/about>, geraadpleegd op 2 september 2023; vertrouwelijke bron, juli 2023.

3 Veiligheidsomstandigheden

3.1 Militaire actoren

De belangrijkste (gewapende) actoren waren net als tijdens de vorige verslagperiode aan de ene kant de **Houthi-rebellen** en aan de andere zijde de **regeringseenheden** en milities (gesteund door een internationale coalitie onder aanvoering van Saoedi-Arabië en de VAE) en troepen van de door de VAE gesteunde STC.⁵³ Daarnaast speelden andere groepen zoals **Al Qaida on the Arabian Peninsula (AQAP)** een – beperkte - rol in de gevechtshandelingen tijdens de verslagperiode.

De bovenbeschreven complexe politieke verhoudingen binnen het zuidelijke anti-Houthi kamp,⁵⁴ vertalen zich ook naar de meer volatiele militaire verhoudingen in het zuidelijke gebied. Als voorbeeld hiervan geldt het onderscheid tussen de troepen van de **STC**, die controle uitoefenen in de stad Aden en andere delen van de zuidelijke provincies en een andere belangrijke zuidelijke militie (de **Giants Brigades**). Beide staan in formele zin onder gezamenlijke leiding van de internationaal erkende regering, maar zijn in de praktijk onderdeel van een informele structuur met verschillende politieke drijfveren en persoonlijke relaties. Tegelijkertijd worden beide gesteund door dezelfde buitenlandse mogendheid, de VAE. Dat geldt ook voor de **Joint Forces of the West Coast** onder leiding van Tareq Saleh. De internationaal erkende regering wordt daarnaast en vooral politiek en militair gesteund door Saoedi-Arabië, terwijl dat land eind 2022 in het zuiden een nieuwe - met andere zuidelijke milities concurrerende - militie heeft opgericht, de **National Shield Forces** in Aden, die vervolgens ook in Hadramawt actief was. Saoedi-Arabië steunt ook de **Amajid Brigade** in Abyan.⁵⁵

Het bestand van 2 april 2022 verliep na twee verlengingen van ieder twee maanden op 2 oktober 2022. Het werd daarna en tot het einde van deze verslagperiode gevolgd door een de-facto bestand. Het is niet bekend of de strijdende partijen hierover achter de schermen concrete afspraken maakten, maar wel is duidelijk dat de belangrijkste verworvenheden van het bestand intact bleven: Saoedi-Arabië voerde geen bombardementen meer uit, de Houthi-rebellen en Saoedi-Arabië onthielden zich van grensoverschrijdende aanvallen, brandstofscheperen bleven toegang krijgen tot Al Hudayda en regelmatige vluchten tussen Sana'a en Amman hielden aan. Er vond tijdens deze periode geen front-overschrijdende escalatie plaats, al deden zich incidenteel en op gezette tijden wel gevechtshandelingen voor. Aldus ontstond de langste periode van beperking van vijandelijkheden tijdens dit militaire conflict.⁵⁶ De situatie wordt door een bron treffend omschreven als "no war, no peace, no truce."⁵⁷

⁵³ Carnegie Middle East Center, *Seas, Checks and Guns; Emirati and Saudi Maritime Interests in the Yemen Conflict*, 16 maart 2023.

⁵⁴ Zie paragraaf 2.1 hierboven.

⁵⁵ Critical Threats, *Understanding Military Units in Southern Yemen*, 16 december 2022; Carnegie Middle East Center, *Seas, Checks and Guns; Emirati and Saudi Maritime Interests in the Yemen Conflict*, 16 maart 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

⁵⁶ UN Security Council, *April 2023 Monthly Forecast*, 1 april 2023; OCHA, *Yemen Humanitarian Update Issue 12, December 2022*, geplaatst op 18 januari 2023; vertrouwelijke bron, januari 2023.

⁵⁷ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

Sinds de start van het bestand hebben zich geen noemenswaardige wijzigingen van de frontlijnen voorgedaan, waardoor ook de controlegebieden in tact bleven.⁵⁸ Zie ook de kaart in paragraaf 8.5. Het geweldsniveau langs de frontlijn sinds april 2022 werd door een bron omschreven als bestendig op een aanzienlijk lager niveau dan voor het bestand. Wanneer zich nog geweldincidenten voordeden, was niet goed vast te stellen welke partij die had geïnitieerd, aldus dezelfde bron.⁵⁹ De vijandelijkheden langs de frontlinie die zich voordeden, golden veelal niet als pogingen om de balans op het slagveld te doen kantelen of terrein te winnen, maar eerder als manifestatie van militaire kracht en presentie ter ondersteuning van de onderhandelingspositie (over een verlenging van het staakt-het-vuren).⁶⁰

Op 8 augustus 2022 vonden beschietingen in de provincie Shabwah plaats tussen strijdkrachten van de Giants Brigades en de islamitische Islah-partij met vertegenwoordiging.⁶¹ Dit gebeurde nadat de gouverneur van Shabwah tegen de zin van de Islah-partij een lokale militaire leider, Abd Rabbo Laakab had ontslagen, die vervolgens weer werd herbenoemd door de minister van Binnenlandse Zaken.

Ter consolidatie van zijn positie versterkte de STC (met militaire presentie in Aden en Lahj) tijdens het bestand zijn positie in het noordelijke deel van de provincie Shabwah en lanceerde ze onder aanvoering van voorman Aydarus Al Zubaydi in augustus 2022 een militaire operatie in het aangrenzende Abyan om "terroristische krachten te bestrijden".⁶² De STC-eenheden in Abyan sloten overeenkomsten met andere aan de regering gelieerde milities.

3.2 **Al Qaida on the Arabian Peninsula (AQAP)**

Gedurende de maand september van 2022 stuitte de STC op verzet van strijdkrachten van AQAP. Waar AQAP in de voorgaande jaren vooral strijd had geleverd tegen Houthi-troepen in onder meer Marib en Shabwah, richtte het in deze rapportageperiode zijn pijlen vooral op de anti-Houthi-coalitie.⁶³ Strijdkrachten van beide partijen (AQAP en STC) voerden operaties uit in Abyan (6 september), in Madiyah en Lawdar (13 september) waarbij een groot aantal (meerdere tientallen) dodelijke slachtoffers viel. Op 10 september voerden STC-eenheden ook in Shabwah een operatie tegen AQAP uit. Op 18 september namen STC-eenheden AQAP-kampen in Wadi Umaran en Madiyah in. De maand september 2022 liet aldus de grootste AQAP activiteit zien in vijf jaar sinds de gevechten van AQAP met Houthi-eenheden.⁶⁴

In de eerste maanden van 2023 werd een tweetal AQAP kopstukken in Marib door Amerikaanse drones geliquideerd. Het betrof de Jemenitische explosievenexpert, Husayn Hadbul (op 30 januari) en de Saoedische mediachef, Hamad al-Tamini (op

⁵⁸ Yemen Policy Center, *Communication is needed for a New Round of Yemen's Truce to be Impactful; for Communities*, januari 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

⁵⁹ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

⁶⁰ Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Violence in Yemen during the UN-Negotiated Truce, resurgence of Al Qaida in the Arabian Peninsula*, oktober 2022; vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

⁶¹ ACLED, *Regional Overview Middle East 6-12 August 2022*; Reuters, *Clashes in Oil-Rich Shabwah test Yemen's New Presidential Council*, 11 augustus 2022.

⁶² ACLED, *Violence in Yemen during the UN-Negotiated Truce, resurgence of Al Qaida in the Arabian Peninsula*, 14 oktober 2022; vertrouwelijke bron, mei 2023.

⁶³ ACLED, *Al Qaida in the Arabian Peninsula, Sustained Resurgence in Yemen or Signs of Further Decline*, 6 april 2023, vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

⁶⁴ ACLED: *Violence in Yemen during the UN-Negotiated Truce, resurgence of Al Qaida in the Arabian Peninsula*, 14 oktober 2023; zie ook vertrouwelijke bron, mei 2023.

26 februari).⁶⁵ Confrontaties met Houthi-strijdkrachten werden in 2023 niet meer gerapporteerd. Door de STC operaties en Amerikaanse droneaanvallen werd de slagkracht van AQAP per saldo verzwakt en concentreerde de organisatie zich in Abyan, Marib en Hadramawt. Van een aanwezigheid aan de westkust zou geen sprake meer zijn.⁶⁶ Overigens geldt dat niet iedere geclaimde geweldshandeling ook daadwerkelijk aan AQAP toegewezen kon worden.⁶⁷ Daarnaast gold dat AQAP zich reeds langere tijd in voorkomende gevallen ook als 'guns for hire' liet gebruiken door plaatselijke zuidelijke actoren, en lijkt dit tijdens de verslagperiode nog steeds het geval te zijn geweest.⁶⁸ Bovendien werden incidenten naar verluidt om politieke redenen soms opzettelijk aan AQAP toegekend.⁶⁹

3.3 Islamitische Staat

Zoals in het vorige ambtsbericht gerapporteerd zijn invloed en slagkracht van **Islamitische Staat (IS)** in Jemen substantieel beperkter dan die van AQAP.⁷⁰ Voor deze verslagperiode is tijdens het onderzoek slechts een enkele verwijzing naar nieuwe activiteiten van IS aangetroffen.⁷¹ De VN rapporteerde in juli 2023 dat zich naar schatting nog ongeveer honderd IS-strijders in Jemen bevonden.⁷² Hiermee lijkt de positie van IS in Jemen sinds het vorige ambtsbericht niet versterkt.

3.4 Burgerslachtoffers tijdens het bestand

Het bestand van 2 april 2022 en het daaropvolgende de-facto bestand tussen de internationaal erkende Jemenitische regering en de Houthi-rebellen hebben het front-overschrijdende geweld aanzienlijk doen afnemen. Er was sprake van een sterke daling van het aantal burgerslachtoffers als gevolg van directe beschietingen en bombardementen.⁷³ De door Saudi-Arabië geleide coalitie voerde sinds de start van het bestand geen grensoverschrijdende luchtaanvallen uit, hetgeen de belangrijkste oorzaak van de daling van het aantal (dodelijke) slachtoffers vormde.⁷⁴

Ondanks de genoemde daling van vijandelijkheden en daling van het aantal burgerslachtoffers vanaf de inwerkingtreding van het bestand was het aantal

⁶⁵ ACLED, *Al Qaida in the Arabian Peninsula, Sustained Resurgence in Yemen or Signs of Further Decline*, 6 april 2023.

⁶⁶ ACLED, *Al Qaida in the Arabian Peninsula, Sustained Resurgence in Yemen or Signs of Further Decline*, 6 april 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

⁶⁷ Vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

⁶⁸ The Jamestown Foundation, *Terrorism Monitor: Volume XVI, Issue 2*, 26 januari 2018; The Washington Institute for Near East Policy, *Death of AQAP's leader shows the group's fragmentation – and durability*, 14 februari 2020; ICG, *Misunderstanding Yemen*, 20 september 2021; CTC Sentinel, *Twenty years after 9/11: The jihadi threat in the Arabian peninsula*, september 2021; vertrouwelijke bron, mei 2023.

⁶⁹ Vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

⁷⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Jemen*, augustus 2022, par. 1.2.7 op pagina's 23 en 24; zie ook Kali Robinson voor de Council on Foreign Relations, *Yemen's Tragedy: War, Stalemate and Suffering*, laatstelijk ge-update op 1 mei 2023.

⁷¹ Dit wordt ook bevestigd door: vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023; United States Department of State, Bureau of Democracy, Human Rights and Labor (USDoS), *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023 noemt een geval van ernstig misbruik door een lokale tak van ISIS.

⁷² UN Security Council, *Seventeenth report of the Secretary-General on the threat posed by ISIL (Da'esh) to international peace and security and the range of United Nations efforts in support of Member States in countering the threat (S/2023/568)*, pagina 8, 31 juli 2023.

⁷³ CIMP, *2022 Annual Report*, maart 2023; CIMP, *Quarterly Report Q1 2023*; United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights (UNOHCHR), *Yemen, Attacks on Civilians*, publicatie van persbriefing van 4 november 2022.

⁷⁴ Yemen Policy Center, *Communication is needed for a new round of Yemen's truce to be impactful for communities*, Mareike Transfeld & Agmed al-Sharjabi, januari 2023.

burgerslachtoffers volgens het *Civilian Impact Monitoring Project (CIMP)*⁷⁵ over heel het jaar 2022 (2.496) nagenoeg gelijk aan dat in 2021 (2.508) evenals het aantal burgerdoden (770 in 2022 om 769 in 2021).⁷⁶ Het gemiddelde aantal burgerslachtoffers per maand tijdens de eerste drie maanden van 2022 beliep 365 en daalde na inwerkingtreding van het bestand naar 156 per maand gemiddeld. Terwijl de frontlijn in de provincies **Marib** en **Taiz** in 2022 een daling van het aantal slachtoffers te zien gaf ten opzichte van 2021, noteerde CIMP in een meerderheid van de overige provincies een stijging van het aantal burgerslachtoffers. In 2022 vielen de meeste burgerslachtoffers in **Sa'da**, waarbij met name migranten slachtoffer werden van beschietingen bij de grens met Saoedi-Arabië, al had de piek plaats tijdens de vorige verslagperiode en voor de inwerkingtreding van het bestand. Er was sprake van beschietingen door de Saoedische grenstroepen op migranten, waarbij volgens Human Rights Watch honderden tot duizenden slachtoffers vielen onder migranten (zie ook paragraaf 6.1).⁷⁷ Gevechtshandelingen in **Al Hudayda** concentreerden zich gedurende 2022 langs de zuidelijke frontlinies waarbij vooral gebruik werd gemaakt van lichte wapens, artillerie en drones.

De organisatie ACLED (*Armed Conflict Location & Event Data Project*)⁷⁸ noteerde tijdens het formele bestand van 2 april tot 2 oktober 2022 in totaal 504 dodelijke slachtoffers (burgers en militairen) bij 2.977 geweldsincidenten tussen Houthis-rebellen en de strijdkrachten van de internationaal erkende regering.⁷⁹ Verreweg de meeste incidenten betroffen beschietingen, inclusief artillerie- en raketbeschietingen (2.208), 374 droneaanvallen, 396 gewapende confrontaties en 26 gevallen van zogenaamd "disrupted weapons use".⁸⁰

3.5 De-facto voortzetting van het bestand

Het einde van het bestand op 2 oktober 2022 leidde niet tot een terugkeer naar het geweldsniveau van voor het bestand.⁸¹ Toch vonden ook nieuwe beschietingen plaats. Zoals vlak na het verlopen van het bestand begin oktober 2022 bij gevechtshandelingen tussen Houthis-strijdkrachten en eenheden van de STC in het betwiste westelijke deel van Yafa in de provincie Lahj, waarbij aan beide zijden elk vier doden vielen.⁸² Of zoals in de laatste week van oktober drie door de *UN Human Rights Office* gerapporteerde beschietingen in door de internationaal erkende

⁷⁵ CIMP is een onafhankelijke organisatie die op basis van open bronnen informatie monitort en analyseert. De informatie is niet onafhankelijk geverifieerd.

⁷⁶ CIMP, *Annual Report 2022*, maart 2023.

⁷⁷ Human Right Watch (HRW), *"They fired on us like rain": Saudi Arabian mass killings of Ethiopian migrants at the Yemen-Saudi border*, augustus 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

⁷⁸ De meeste data die door ACLED verzameld worden, komen uit openbare, secundaire berichtgeving. Data inzake aantallen slachtoffers kunnen onderhevig zijn aan subjectiviteit en zijn volgens ACLED zelf de minst accurate component van conflictdata. De organisatie verklaart de meest conservatieve schattingen die beschikbaar zijn te gebruiken. Daarnaast registreert ACLED alleen dodelijke slachtoffers. Informatie over gewonden, slachtoffers van plundering en ontvoering zijn niet meegenomen (zie: ACLED, *ACLED Codebook*, januari 2021, geraadpleegd op: acleddata.com/acleddatanew/wp-content/uploads/2021/11/ACLED_Codebook_v1_January-2021.pdf).

⁷⁹ ACLED, *Yemen Truce Monitor*, <https://acleddata.com/middle-east/yemen/yemen-truce-monitor>.

⁸⁰ Dit omvat het veilig onschadelijk maken van een explosief, het per ongeluk tot ontploffing brengen van explosieven door de vermeende verantwoordelijke ervan, het onderscheppen van explosieven in de lucht evenals de inbeslagname van wapens of wapenplatforms zoals gevechtsvliegtuigen, helikopters of tanks.

⁸¹ OCHA, *Yemen humanitarian update – issue 12/December 2022*, 18 januari 2023; Yemen Policy Center, *Communication is needed for a New Round of Yemen's Truce to be Impactful; for Communities*, januari 2023; European Institute of Peace, *Yemeni women continue to bear the brunt of the war*, 8 maart 2023; UN Security Council, *April 2023 monthly forecast: Yemen*, 1 april 2023; Council on Foreign Relations, *Global conflict tracker: War in Yemen, updated July 31, 2023*; OSESGY, *Briefing by special envoy Hans Grundberg to the UN Security Council*, 16 augustus 2023; Global Centre for the Responsibility to Protect, *Yemen*, 31 augustus 2023.

⁸² Associated Press (AP), *Yemeni Official: Military Clashes kill 8 after truce fails*, 7 oktober 2022.

regering van Jemen gecontroleerd gebied waarbij twee burgerdoden en vier gewonde burgers vielen.⁸³

Een Houthi-aanval met drones op 21 oktober op een onder Griekse vlag varende schip dat in de haven van al-Dhabba in de provincie Hadramawt olie laadde, leidde tot verdere verstoring van de relatieve rust die ook na het verstrijken van de wapenstilstand aan het begin van de maand had bestaan.⁸⁴ De aanval werd door zowel Grundberg als de leden van de VR scherp veroordeeld.⁸⁵ Op 9 november volgde een door Houthi-rebellen uitgevoerde drone aanval op de haven van Qena in de provincie Shabwah.

Volgens ACLED vielen in heel 2022 bij 6.433 geregistreerde incidenten in totaal 6.713 dodelijke slachtoffers (burgers en militairen),⁸⁶ tegenover 18.333 dodelijke slachtoffers bij 7.357 geregistreerde incidenten een jaar eerder⁸⁷ en 19.685 dodelijke slachtoffers bij 10.010 geregistreerde incidenten in 2020.⁸⁸ In de ruwweg negen maanden van de start van het bestand op 2 april 2022 tot eind december 2022 noteerde ACLED 2.261 dodelijke slachtoffers (van de over de twaalf maanden gerapporteerde 6.713 doden).⁸⁹ Ook in de eerste helft van 2023 bleef het aantal slachtoffers dat ACLED registreerde aanzienlijk lager dan voor het bestand: in de periode januari tot en met juni ging het om 1.742 dodelijke slachtoffers bij 1.700 geregistreerde incidenten.⁹⁰ Bij deze aantallen werden ook slachtoffers meegeteld die vielen bij onderlinge gevechtshandelingen tussen verschillende strijdkrachten van het anti-Houthi kamp. Daarnaast telde ACLED dode militairen en burgers: het CIMP telde alleen burgerslachtoffers.

Gedurende de eerste drie maanden van 2023 steeg het aantal burgerslachtoffers volgens CIMP ten opzichte van het laatste kwartaal van 2022 van 465 naar 581 (van wie 140 dodelijke slachtoffers) en was daarmee het hoogste aantal sinds de start van het bestand in april 2022. Ruim de helft van de slachtoffers (294) viel in het westelijke deel van de provincie **Sa'da** (vooral in de districten Shadah en Monabbih) en was het gevolg van grensoverschrijdend artillerievuur, drones en andere beschietingen.⁹¹ In het tweede kwartaal van 2023 daalde het aantal burgerslachtoffers tot 418 (van wie 136 dodelijke slachtoffers), het laagste aantal burgerslachtoffers dat CIMP per kwartaal registreerde sinds 2018. Ook het aantal burgerslachtoffers in Sa'da daalde in dit kwartaal, naar 88.⁹²

In zijn briefing aan de Veiligheidsraad van januari 2023 sprak VN-gezant Grundberg van een over het algemeen stabiele militaire situatie zonder majeure escalatie of

⁸³ UNOHCHR, *Yemen, Attacks on Civilians*, publicatie van persbriefing van 4 november 2022.

⁸⁴ UN Security Council, *Press Statement on Yemen (SC 15080)*, 26 oktober 2022; zie ook over beide drone-aanvallen (21 oktober en 9 november) ACLED, acleddata.com/2023/11/17/regional-overview-middle-east-5-11-november-2022/; vertrouwelijke bron, mei 2023.

⁸⁵ UN Security Council, *Press Statement on Yemen*, SC 15080 van 26 oktober 2022; zie ook over beide drone-aanvallen (21 oktober en 9 november) ACLED, acleddata.com/2023/11/17/regional-overview-middle-east-5-11-november-2022/.

⁸⁶ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 3 april 2023. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2022; To: 31/12/2022; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Yemen.

⁸⁷ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 3 april 2023. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2021; To: 31/12/2021; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Yemen.

⁸⁸ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 3 april 2023. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2020; To: 31/12/2020; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Yemen.

⁸⁹ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 3 april 2023. Geselecteerde criteria: From: 02/04/2022; To: 31/12/2022; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Yemen.

⁹⁰ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 1 september 2023. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2023; To: 30/06/2023; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Yemen.

⁹¹ CIMP, *Quarterly Report Q1 January – March 2023*; vertrouwelijke bron, mei 2023.

⁹² CIMP, *Quarterly Report Q2 April – June 2023*.

beweging langs de frontlijnen.⁹³ Desalniettemin was er in de weken voorafgaand aan zijn briefing sprake geweest van beperkte militaire activiteiten langs de frontlijnen, in het bijzonder in Marib, Taiz, Al Dhale, Al Hudayda, Lahj en langs de grens met Saoedi-Arabië.⁹⁴ Hierbij vielen volgens Grundberg ook burgerslachtoffers. In zijn briefing van 15 maart 2023 sprak Grundberg van een stijging van het aantal en de intensiteit van geweldsincidenten, in het bijzonder langs de frontlijnen in Marib en Taiz.⁹⁵ Hoewel de situatie langs de frontlinie in de provincie Marib, waar eerder hevig werd gevochten, sinds het bestand rustiger was geworden, gold deze frontlinie volgens een bron in het voorjaar van 2023 als een van de meest actieve.⁹⁶ Ook tijdens zijn briefing in de VR van april 2023 wees Grundberg op militaire activiteiten in Marib en Taiz en nu ook in Shabwah.⁹⁷ De situatie in Taiz werd door een bron omschreven als een *pressure cooker*, met frontlijnen dichtbij de stad. De Houthis-rebellen zouden drones, scherpshutters en mortieren gebruiken dicht bij dichtbevolkte delen.⁹⁸

3.6 Explosive Remnants of War (ERW)

De relatieve luwte in de vijandelikheden leidde tot meer bewegingen van burgers, in het bijzonder de terugkeer van ontheemden naar huis. Door deze bewegingen vielen aanzienlijk meer burgerslachtoffers door **ERW** (mijnen en explosieve oorlogsresten). Volgens het CIMP vielen in heel 2022 564 burgerslachtoffers als gevolg van ERW. Dat is meer dan welke andere vorm van geweld en het hoogste aantal gemeten sinds de start van het conflict. Bijna de helft van de slachtoffers werd gerapporteerd in Al Hudayda. ERW waren in 2022 verantwoordelijk voor meer dan de helft van de slachtoffers van gewapend geweld onder kinderen. En kinderen vormden met 226 ongeveer de helft van het aantal burgerslachtoffers van ERW. De landmijnen en explosieven die door de strijdende partijen zijn achtergelaten, verhinderden ook de toegang tot voedsel en water waardoor ook de terugkeer naar huis van ontheemden werd bemoeilijkt.⁹⁹

In het eerste kwartaal van 2023 vielen volgens CIMP 121 burgerslachtoffers als gevolg van ERW, iets minder dan de 140 in het laatste kwartaal van 2022. De helft hiervan werd gerapporteerd in de provincie Al Hudayda; kleinere aantallen vielen in Jawf en Marib.¹⁰⁰ In het tweede kwartaal van 2023 daalde het aantal burgerslachtoffers als gevolg van ERW dat CIMP rapporteerde, tot 67. De organisatie kon geen concrete aanleiding voor deze significante daling aanwijzen, maar wees op de mogelijkheid dat hij samenhang met bewustmakingscampagnes, ruimingswerkzaamheden en stabielere frontlijnen die resulteerden in minder verplaatsingen van personen.¹⁰¹

⁹³ Speciaal gezant van de SGVN voor Jemen, Hans Grundberg, VNVR bijeenkomst 9244 van 16 januari 2023 (UN Security Council, *Seventy-eighth year, 9244th meeting: The situation in the Middle East (S/PV.9244)*, 16 januari 2023).

⁹⁴ Speciaal Gezant van de SGVN voor Jemen, Hans Grundberg, VNVR bijeenkomst van 15 maart 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

⁹⁵ Speciaal Gezant van de SGVN voor Jemen, Hans Grundberg, VNVR bijeenkomst van 15 maart 2023.

⁹⁶ Vertrouwelijke bron, februari 2023.

⁹⁷ Speciaal gezant van de SGVN voor Jemen, Hans Grundberg, VNVR bijeenkomst 9304 van 17 april 2023.

⁹⁸ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

⁹⁹ Saba Yemen News Agency, *ERW caused 643 civilian casualties as of 2022*, 6 november 2022; Mwatana for Human Rights; bijdrage van de voorzitter, Rahya al-Mtuwakel voor ECOSOC in januari 2023; CIMP, *2022 Annual report*, maart 2023.

¹⁰⁰ CIMP, *Quarterly Report, Q1 January – March 2023*.

¹⁰¹ CIMP, *Quarterly Report Q2 April – June 2023*.

3.7 Aanslagen

ACLEDD noteerde in 2022 in totaal 55 **aanslagen** die werden toegeschreven aan AQAP, en in de eerste zes maanden van 2023 in totaal 38.¹⁰² Zo was een voertuig van de STC op 4 november 2022 in Abyan het doelwit van een geïmproviseerd explosief (*Improvised Explosive Device*, IED) van AQAP-militanten, waardoor vier doden en vijf gewonden vielen. Op 26 december bestookte AQAP wederom STC eenheden met een IED in Abyan, waarbij in ieder geval 2 doden vielen. Aldus trof AQAP met gerichte aanslagen (veelal met IED's) strijders van andere strijdgroepen. Daarnaast vonden met enige regelmaat aanslagen van niet nader geïdentificeerde actoren plaats veelal gericht op militaire doelen.¹⁰³ En zoals in paragraaf 3.5 beschreven, bestookten de Houthis-rebellen in het najaar van 2022 economische infrastructuur onder controle van de internationaal erkende regering van Jemen met drones.

3.8 Verdwijningen, buitengerechtigde executies, willekeurige detentie en marteling

De Jemenitische wet schrijft voor dat personen alleen kunnen worden aangehouden indien op heterdaad betrapt of met een gerechtelijk bevel. De verdachte moet binnen 24 uur worden aangeklaagd of anders vrijgelaten. Een rechter of aanklager die belast is met de aanklacht, moet de gedetineerde informeren over de aanklacht. Gedetineerden mogen niet langer dan zeven dagen worden vasthouden zonder een gerechtelijk bevel. Incommunicado detentie is volgens de wet niet toegestaan. Een gedetineerde heeft het recht zijn of haar familie te informeren over de detentie en heeft zwijgrecht. Deze formele procedures werden echter regelmatig en door alle bij het conflict betrokken partijen geschonden.¹⁰⁴

Alle bij het gewapende conflict betrokken partijen maakten zich schuldig aan willekeurige detentie, marteling en ontvoeringen en gedwongen verdwijningen.¹⁰⁵ In 2022 was er voor alle categorieën een stijging van de aantallen getroffen personen te noteren.

Over heel 2022 rapporteerde de Jemenitische mensenrechtenorganisatie, *Mwatana for Human Rights* 160 **gedwongen verdwijningen** van burgers, hetgeen een stijging betrof ten opzichte van het aantal gedwongen verdwijningen in 2021 (89 personen).¹⁰⁶ Onder deze 160 personen bevonden zich 13 kinderen en 4 vrouwen. Houthis-rebellen waren verantwoordelijk voor 53 gedwongen verdwijningen, de STC voor 38 en andere aan de regering gelieerde strijdkrachten voor 32 gedwongen verdwijningen, aldus Mwatana. De Joint Forces on the West Coast waren verantwoordelijk voor 12 gedwongen verdwijningen en strijdkrachten geleid door Saoedi-Arabië en de VAE voor 9 verdwijningen. Het Amerikaanse Ministerie van

¹⁰² ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 1 september 2023. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2022; To: 30/06/2023; Event type: Explosions/Remote violence; Country: Yemen; Actor: AQAP.

¹⁰³ AA News, *Bomb Blast Kills Military Commander in Yemen's Sabwah*, 26 november 2022; Het Laatste Nieuws, *Minstens 13 Doden bij Vermoedelijke Al Qaida Aanslag in Jemen*, 13 september 2022.

¹⁰⁴ USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023; Mwatana for Human Rights, *A New Year Added to the Age of Bloody Conflict; press briefing on the situation of human rights in Yemen, 2021*, van 6 januari 2022.

¹⁰⁵ HRW, *World Report 2023, Yemen*, 26 maart 2023; USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023; Mwatana for Human Rights, *A Dark Year despite the Truce, press briefing on the human rights situation in 2022*, 5 januari 2023; SAM for Rights & Liberties, *No Justice, human rights violations related to the right of a fair trial*, 12 maart 2023.

¹⁰⁶ Mwatana for Human Rights, *A Dark Year despite the Truce, press briefing on the human rights situation in 2022*, 5 januari 2023.

Buitenlandse Zaken (*Department of State of State Department*) beschreef hoe de vereniging van moeders van ontvoerde personen in september 2022 een update verschaftte over de stand van zaken van een negental door Houthi-autoriteiten onder dwang verdwenen personen. Een rechtbank had bepaald dat de duur van hun vrijheidsbeneming afgerond was, maar in december 2022 bestond nog steeds geen teken van hun vrijlating.¹⁰⁷ Het onderzoek heeft niet kunnen vaststellen hoe deze situatie aan het einde van de verslagperiode was. Wat de gedwongen verdwijning van kinderen betreft, rapporteerde de VN dat vastgestelde gevallen hiervan vaak te maken hadden met de rekrutering van deze kinderen – in de meeste gevallen door de Houthi's.¹⁰⁸

Vijf VN-medewerkers die in februari 2022 in Abyan waren ontvoerd, naar verluidt door AQAP, werden na anderhalf jaar in augustus 2023 vrijgelaten.¹⁰⁹

Mwatana noteerde voor 2022 de **willekeurige detentie** van 265 burgers – onder wie 43 kinderen en 8 vrouwen – tegenover 217 personen in 2021. De Houthi-rebellen namen hiervan 146 personen voor hun rekening, de regeringstroepen 35 personen, de STC 44 personen, de Joint Forces on the West Coast 15 burgers en aan Al Qaida gelieerde eenheden 3 burgers.¹¹⁰ Het aantal gevallen van willekeurige detentie nam vooral onder invloed van de VAE toe in de provincie Hadramawt, waar gevangenen vol zouden zitten met mensen die zich 'verkeerd' – dat wil zeggen kritisch ten opzichte van de lokale machthebbers – zouden hebben uitgelaten. De Hadrami-elitetroepen en ook lokale autoriteiten zouden zich hieraan schuldig maken. Dezelfde patronen zouden ook zichtbaar zijn in de provincies Lahj, Shabwah en Abyan.¹¹¹ In Aden werden mensen veelal onder de noemer van terreurbestrijding willekeurig opgepakt, en dikwijls gemarteld. Verschillende militieën en leiders zouden zich hieraan schuldig maken. In het door Houthi's gecontroleerde noorden vonden dezelfde praktijken plaats, maar op een meer georganiseerde en gestructureerde wijze. Vooral personen die zich openlijk uitspraken tegen de lokale machthebber liepen het gevaar op willekeurige detentie. Dat gold ook en vooral in Houthi-gebied voor vrouwen die zonder mahram bij een controlepost werden vastgehouden of willekeurige mensen die werden opgepakt om als wisselgeld bij een gevangenenruil te dienen.¹¹² Ook de in 2021 gedetineerde lokale medewerkers van de Amerikaanse ambassade in Sana'a, zaten aan het eind van deze verslagperiode voor een deel (11 medewerkers) nog steeds vast.

Het **justitieel systeem** gold als zwak en voor zover over dergelijke vergrijpen (zoals ontvoeringen, gedwongen verdwijningen en willekeurige detentie) gerechtelijke uitspraken of justitiële maatregelen werden uitgesproken of uitgevaardigd, leidden die niet of nauwelijks tot nadere acties of consequenties.¹¹³ Het State Department wees op lokale ngo's die rapporteren over gevangenneming door niet nader geïdentificeerde autoriteiten, hetgeen vaak uitmondde in langdurige detentie waarover de autoriteiten verder geen mededelingen deden.

¹⁰⁷ USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023; Abductees' Mothers Association (AMA), *Statement Condemning the Constant Failing Facing Abductees and Detainees and the Violence against Them*, 7 december 2022.

¹⁰⁸ UN General Assembly, *Children and armed conflict (A/77/895-S/2023/363)*, pagina 27, 5 juni 2023.

¹⁰⁹ ACLED, *Al Qaida in the Arabian Peninsula, Sustained Resurgence in Yemen or Signs of Further Decline*, 6 april 2023; OSESGY, *Press Statement*, 16 augustus 2023; NOS Nieuws, *Vijf VN-medewerkers na 1,5 jaar vrijgelaten in Jemen*, 11 augustus 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023, vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹¹⁰ Mwatana for Human Rights, *A Dark Year despite the Truce, press briefing on the human rights situation in 2022*, 5 januari 2023. Mwatana geeft in het rapport geen verdere achtergrondinformatie over de 43 kinderen die willekeurig gedetineerd waren.

¹¹¹ HRW, *Yemen: Release arbitrarily detained people*, 18 april 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹¹² Vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, april 2023.

¹¹³ USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

Als voorbeeld schetste het State Department in zijn jaarverslag 2022 over mensenrechten in Jemen de casus van een tiental vissers in de provincie Al Hudayda. Nadat zij schipbreuk hadden geleden, werden zij door marine-eenheden onder leiding van generaal-majoor Yahya Saleh gearresteerd en op een onbekende plek in detentie gehouden. Over hun lot was een half jaar later nog niets bekend.¹¹⁴

Behalve een zwak en inadequaats functionerend justitieel systeem (zie ook paragraaf 4.2) is een cultuur van straffeloosheid debet aan de praktijk van willekeurige detentie. Ook het ontbreken van internationale strafrechtelijke vervolging van dergelijke praktijken werkt het gebruik ervan in de hand als instrument van wraak op en het intimideren en monddood maken van politieke tegenstanders.¹¹⁵

Volgens Mwatana werden in 2022 58 personen, onder wie 4 vrouwen en kinderen, slachtoffer van **marteling** (tegenover 56 in 2021). De STC was verantwoordelijk voor 14 gevallen van marteling, van wie 3 slachtoffers als gevolg hiervan in gevangenschap omkwamen. De regering en aan de regering gelieerde eenheden waren verantwoordelijk voor 13 gevallen van marteling van burgers, van wie er eveneens 3 omkwamen als gevolg van de marteling. Mwatana tekende 14 gevallen op van marteling door de Houthis-autoriteiten. Emirati strijdkrachten en Hadrami elite strijdkrachten waren verantwoordelijk voor 9 gevallen van marteling, aldus Mwatana.¹¹⁶ Bij de meeste tijdens de verslagperiode gerapporteerde incidenten van marteling ging het om gevangenen die waren gearresteerd op basis van (vermeende) oppositie of op basis van hun werk als journalist of activist. Er werden ook incidenten gerapporteerd waarbij verdachten werden gemarteld om bekentenissen af te dwingen.¹¹⁷

Straffeloosheid is volgens het State Department een serieus probleem bij marteling. Er bestaat een gebrek aan effectieve mechanismen om onderzoek te verrichten en misbruik te vervolgen. Civiele controle op veiligheidsdiensten en structuren wordt door het State Department als zwak getypeerd.¹¹⁸

Over deze verslagperiode zijn geen gedocumenteerde overzichten van **buitengerechtelijke executies aangetroffen**, anders dan de in paragraaf 3.4 beschreven burgerslachtoffers. De geraadpleegde bronnen bevatten geen aanwijzingen dat de praktijk van buitengerechtelijke executies tijdens de verslagperiode aanzienlijk zou zijn afgenomen. Volgens het ook door het State Department geciteerde rapport van de Jemenitische *National Commission for the Alleged Violation of Human Rights*, werden gedurende de periode van juli 2021 tot en met juli 2022 97 gevallen van extrajudiciële moord beschreven.¹¹⁹ Ook Human

¹¹⁴ USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023.

¹¹⁵ Mwatana for Human Rights, *A Dark Year despite the Truce, press briefing on the human rights situation in 2022*, 5 januari 2023; SAM for Rights & Liberties, *No Justice, human rights violations related to the right of a fair trial*, 12 maart 2023; Mwatana for Human Rights, *A New Year Added to the Age of Bloody Conflict: press briefing on the situation of human rights in Yemen, 2021*, van 6 januari 2022.

¹¹⁶ Mwatana for Human Rights, *A Dark Year despite the Truce, press briefing on the human rights situation in 2022*, 5 januari 2023.

¹¹⁷ Mwatana for Human Rights, *A Dark Year despite the Truce, press briefing on the human rights situation in 2022*, 5 januari 2023; UN Security Council, *Letter dated 21 February 2023 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council (S/2023/130)*, pagina's 38-40, 185-186, 21 februari 2023; Abductees' Mothers Association (AMA), *Mothers at the gates of justice 4: Seventh annual report*, pagina's 11, 31, 40, 46, 60, 65, 22 juli 2023.

¹¹⁸ Mwatana for Human Rights, *A Dark Year despite the Truce, press briefing on the human rights situation in 2022*, 5 januari 2023; USDoS, Bureau of Democracy, Human Rights and Labor, *Country Reports on Human Rights Practices for 2022*, 5 januari 2023.

¹¹⁹ USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023; Republic of Yemen National Commission to Investigate Alleged Violations of Human Rights, *10th Periodic Report (1/7/2021 – 31/7/2-2022)*, 29 augustus 2022.

Rights Watch en Mwatana maakten in hun jaarrapporten voor 2022 in algemene termen melding van buitengerechtigde executies en moorden door alle partijen in het conflict.¹²⁰

3.9 Tribaal geweld

ACLEED rapporteerde tijdens het bestand een aanzienlijke stijging (50 procent ten opzichte van de zes maanden voor het bestand) van het tribale geweld. Het betrof vooral geschillen over land en familievetes ('blood feuds'). Deze conflicten hadden plaats in het hele land; zowel in door Houthis-rebellen gecontroleerd gebied als in gebied dat door de regering of aan de regering gelieerde partijen werd gecontroleerd. De grootste pieken van tribaal geweld werden waargenomen in de provincies Shabwah, Marib, Ibb, Amran en Al Bayda.¹²¹

3.10 Verplaatsingen tussen gebieden / controleposten

Net als tijdens de vorige rapportageperiode waren er in beginsel geen formele beletselen om binnen en tussen de controlegebieden van de internationaal erkende regering en van de Houthis-rebellen te bewegen. Reizen tussen de controlegebieden was voor sommige groepen ook een dagelijkse noodzaak, zoals voor een groot deel van de lokale in Marib werkzame VN-staf, die in Sana'a woont.¹²²

Er bestonden langs de diverse routes veel controleposten (*checkpoints*). Het aantal controleposten in het land was ongeveer gelijk aan dat van vorig jaar. In door de STC gecontroleerd gebied zou het aantal controleposten zijn toegenomen als gevolg van gebrekkige uitbetaling van soldij. Langs de 180 kilometer lange weg van Aden naar Taiz lagen een kleine 40 controleposten. Op de 380 kilometer lange weg van Aden naar Sana'a bevonden zich naar verluidt 60 controleposten. Het aantal checkpoints in Aden zou iets zijn afgenomen. Tijdens de onderzoeksmis­sie werd op een traject van 7 kilometer lengte van het vliegveld naar Aden stad een zestal bewapende controleposten gepasseerd.¹²³

Ondanks het bestand was de situatie ten aanzien van de checkpoints nauwelijks verbeterd. Reizigers ondergingen in sommige gevallen misbruik, afpersing, en/of willekeurige detentie. Dat gold in het bijzonder voor politici, journalisten en activisten. Daarnaast ondervonden vrouwen hinder door de mahram-regels omtrent de verplichte begeleiding door een mannelijk familielid. Mahram werd vooral in het door de Houthis-rebellen gecontroleerd gebied afgedwongen. Na de invoering in de zomer van 2022 van de verplichte schriftelijke mahram-verklaring door een mannelijk familielid werd het voor vrouwen, vooral in door Houthis-rebellen gecontroleerde gebied nagenoeg onmogelijk om alleen te reizen. De fysieke aanwezigheid van een mannelijk familielid werd vaak vereist, ook al voldeed soms een schriftelijke verklaring. Vrouwen die zonder deze begeleiding bij een controlepost werden aangehouden, met name in Houthis-gecontroleerd gebied, moesten soms in detentie wachten tot een mannelijk familielid alsnog fysiek verscheen en moesten soms extra illegale boetes betalen. Volgens een bron kon de

¹²⁰ HRW, *2022 Annual Report*, 18 april 2023; Mwatana for Human Rights, *A Dark Year despite the Truce*, press briefing on the human rights situation in 2022, 5 januari 2023

¹²¹ ACLED, *Violence in Yemen during the UN Mediated Truce: April – October 2022*, 14 oktober 2022; United States Agency for International Development, Famine Early Warning Systems Network (FEWS), *Emergency Outcomes likely to Persist in Marib Amid Conflict and Reduced Assistance*, 2023.

¹²² Vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹²³ Vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

mahram soms worden afgekocht; dan mochten vrouwen na betaling verder reizen zonder aan de strengere regels te voldoen. Dat gebeurde echter slechts in zeer beperkte mate.¹²⁴

Meer in algemene zin werd aan reizigers een identificatiedocument gevraagd en soms een document met toestemming van de autoriteiten om te reizen. Het onderzoek heeft geen precies beeld opgeleverd van welke documenten in welke gebieden aan welke partijen moesten worden getoond bij het passeren van een controlepost. Gelet op het relatief grote aantal Jemenieten zonder adequate registratie, was het ontbreken van identificatiedocumenten voor veel reizigers een probleem. Daarnaast was de betaling van smeergeld meestal ook vereist. Door de verslechterende economische situatie zou er tijdens de rapportageperiode meer smeergeld betaald moeten worden dan voorheen.¹²⁵

¹²⁴ Vertrouwelijke bron, mei en september 2023, vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹²⁵ The Sana'a Center, *The War on Yemen's Roads*, 16 januari 2023; Rights Radar, *Yemen: Death Checkpoints*, 5 februari 2023; Al Mashareq, *Houthis interrogate Sana'a bound Travelers, provoke Fear at Checkpoints*, 14 september 2022; USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023, vertrouwelijke bron, mei 2023, vertrouwelijke bron, mei 2023, vertrouwelijke bron, mei 2023, vertrouwelijke bron, mei 2023.

4 Mensenrechten

Alle bij het conflict in Jemen betrokken partijen gingen tijdens deze verslagperiode verder met het schenden van humanitair recht en mensenrechten zonder dat zij daarvoor gestraft werden.¹²⁶ Zo werden burgers gedood en gewond bij onrechtmatige aanvallen, werd humanitaire hulpverlening belemmerd en goederen van burgers vernietigd. De regering en in grotere mate de Houthis-rebellen gingen voort met intimidatie, willekeurige opsluiting en vervolging van journalisten en activisten. Daarnaast was sprake van gedwongen verdwijningen, marteling en andere vormen van wrede, inhumane en ontorende behandeling of bestraffing, brute omstandigheden bij detentie, willekeurige aanhouding en detentie en politieke gevangenneming. Er bestonden serieuze problemen rond de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, schending van de rechten van burgers (zie ook paragraaf 3.8) en de inzet van kindsoldaten door alle bij het conflict betrokken partijen.¹²⁷ Een concrete positieve ontwikkeling betrof het recht op leven dat beter werd geëerbiedigd met de aanzienlijke daling van het aantal burgerslachtoffers door beschietingen en bombardementen sinds de inwerkingtreding van het bestand (zie ook paragraaf 3.4).¹²⁸

Er was tevens sprake van ernstige corruptie bij de (de-facto) autoriteiten en serieuze beperkingen vanuit de autoriteiten voor het functioneren van internationale mensenrechtenorganisaties. Dat laatste gold vooral in het door Houthis-rebellen gecontroleerde gebied.¹²⁹

Alle partijen maakten zich schuldig aan gender-gerelateerd geweld en discriminatie. Er was tevens sprake van huiselijk en partnergeweld. Vrouwen werden in toenemende mate belemmerd in hun maatschappelijke bewegingsruimte zoals bij werk, onderwijs en het verlenen en ontvangen van humanitaire hulp. Lhbtqi+ personen waren onverminderd doelwit (door alle partijen in het conflict) van willekeurige arrestatie, foltering, inclusief verkrachting en andere vormen van seksueel geweld, bedreiging en intimidatie. Kinderen waren het slachtoffer van ernstige vormen van kinderarbeid. Dit gold nadrukkelijk ook gedurende de periode van het bestand.¹³⁰ De mensenrechtenorganisatie Mwatana documenteerde gedurende 2022 in 17 provincies in totaal 1.066 schendingen met betrekking tot burgers of burgerdoelen over een breed bereik van mensenrechten en schendingen van humanitair en oorlogsrecht, zoals diverse soorten aanvallen, kindrekrutering, belemmering van toegang tot humanitaire steun, aanvallen op basale diensten,

¹²⁶ AI, *Report 2022/23: The State of International Human Rights 2022, Yemen Country Report*, 28 maart 2023; USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023; Mwatana for Human Rights, *A Dark Year despite the Truce, press briefing on the human rights situation in Yemen in 2022*, 5 januari 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023, vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹²⁷ USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023.

¹²⁸ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹²⁹ USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023; Mwatana for Human Rights, *A Dark Year despite the Truce, press briefing on the human rights situation in Yemen in 2022*; United Nations Convention Against Corruption Coalition (UNCAC Coalition), *New Civil Society Report on Yemen: Stronger Independence and Operationalization of Oversight and Anti-Corruption Bodies Needed To Better Implement and Enforce Legislation*, 17 augustus 2022; vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹³⁰ Mwatana for Human Rights, *A Dark Year despite the Truce, press briefing on the human rights situation in Yemen in 2022*; AI, *Report 2022/23: The State of International Human Rights 2022, Yemen Country Report*, 28 maart 2023; USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023, vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

marteling, seksueel geweld, willekeurige detentie, schending van de persvrijheid en van de bewegingsvrijheid.¹³¹

4.1 Religieuze en etnische groepen

4.1.1 Religieuze groepen

Van de Jemenitische bevolking is 99 procent moslim. Naar schatting 65 procent van hen is aanhanger van de soennitische stroming en is 35 procent is sjiietisch. De resterende 1 procent omvat onder andere "enkele duizenden christenen"¹³² en circa 2.000 baha'i. De positie van deze verschillende religieuze groepen is in deze verslagperiode niet betekenisvol gewijzigd ten opzichte van het vorige ambtsbericht.

Druk op **christenen** in alle facetten van het leven zoals onderwijs, werk en het uitoefenen van het geloof was onverminderd groot. Dat geldt in het bijzonder in het door Houthis gecontroleerde gebied waar in al die geledingen van de samenleving systematische religieuze indoctrinatie plaatsvindt.¹³³ Christenen zijn daarnaast volgens de ngo *Open Doors* bijzonder kwetsbaar voor geweld van AQAP of de Islah-partij in het zuiden. Ook wordt volgens Open Doors humanitaire hulp aan christenen onthouden door sommige islamitische hulpverleners. De organisatie heeft Jemen een aantal plaatsen doen stijgen op zijn *World Watch list*, waardoor Jemen in 2023 na Noord-Korea en Somalië op de derde plaats staat van landen waar de positie van christenen onder druk staat.

Volgens het Amerikaanse Department of State verbleven in 2022 nog slechts vier **joodse** Jemenieten in Jemen, onder wie de in het vorige ambtsbericht genoemde Levi Marhabi, die in Houthis-gecontroleerd gebied sinds 2016 in detentie werd gehouden. Hij werd gemarteld waardoor hij gedeeltelijk verlamd is geraakt.¹³⁴ Houthis-rebellen gebruiken antisemitische slogans, onder meer in lesmateriaal voor scholen. Joodse mensen kunnen op grond van hun geloof niet in de krijgsmacht of het overheidsapparaat van de internationaal erkende regering van Jemen dienen.

Het Amerikaanse State Department rapporteerde dat de de-facto Houthis-autoriteiten leden van de **baha'i** gemeenschap met intimidatie dwongen het land te verlaten. Religieuze leiders en leden van de gemeenschap werden willekeurig gedetineerd. Tevens vonden gedwongen verdwijningen plaats.¹³⁵ Op 30 mei 2023 voerden gewapende Houthis strijders tijdens een bijeenkomst van leden van de baha'i gemeenschap, zeventien personen, onder wie vijf vrouwen onder dwang weg naar een onbekende plaats.¹³⁶ Hoewel de positie van baha'i in het door de internationaal erkende regering gecontroleerde gebied minder onder druk stond, gold volgens een

¹³¹ Mwatana for Human Rights, *A Dark Year despite the Truce, press briefing on the human rights situation in Yemen in 2022*.

¹³² Open Doors, *World Watch List, Yemen 2022*. De Christelijke organisatie "International Christian Concern" noemt in een publicatie van mei 2022 ("Yemen at War, Christians In Peril") een aantal van 40.000, maar stelt tevens dat dat aantal mogelijk aanzienlijk lager kan zijn als gevolg van het gewapende conflict.

¹³³ USDoS, Office of International Religious Freedom, *2022 Report on International Religious Freedom, Yemen*, 15 mei 2023; Open Doors, *Yemen Country Page*, geraadpleegd op 28 mei 2023; United States Commission on Religious Freedom, *Religious Freedom in Houthis-Controlled Areas on Yemen*, 11 mei 2023.

¹³⁴ USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023.

¹³⁵ USDoS, Office of International Religious Freedom, *2022 Report on International Religious Freedom, Yemen*, 15 mei 2023.

¹³⁶ HRW, *Yemen: Houthis Forcibly Disappear Baha'is, armed forces storm community meeting*, 30 mei 2023; [@bahaiBIC](https://twitter.com/BahaiInternationalCommunity): 11.53 am op 30 mei 2023.

bron dat baha'i hun geloof ook daar niet openlijk en zichtbaar konden belijden. Dat laatste gold volgens dezelfde bron ook voor Jemenitische christenen en joden.¹³⁷

Tijdens de verslagperiode verschenen berichten dat de Houthis de facto autoriteiten de godsdienstige vrijheden van soennitische moslims beperkten. Zo verboden zij soennitische diensten tijdens de ramadan en sloten zij soennitische gebedsplaatsen voor vrouwen.¹³⁸ Voor zover bekend verschenen tijdens de verslagperiode geen berichten over grootschalige vervolging op godsdienstige gronden van soennitische moslims in Houthis-gebied.

Er zijn geen aanwijzingen gevonden dat de situatie van zaiditische sjiieten en ismailitische sjiieten tijdens de huidige verslagperiode significant gewijzigd is ten opzichte van de vorige verslagperiode.¹³⁹

4.1.2 *Etnische groepen*

De **muhamasheen** (etnische gemeenschap van gemarginaliseerden, laagste sociale klasse) waren slachtoffer van sociale en institutionele discriminatie op grond van ras, etniciteit of sociale status.¹⁴⁰ Volgens de meeste bronnen leefden tijdens de verslagperiode tussen de 3,2 en 4 miljoen muhamasheen in Jemen – volgens één bron een verdubbeling in krap 20 jaar tijd.¹⁴¹ De gemeenschap leefde in armoede, had gebrekkig toegang tot basisbehoeften en -diensten en onderging voortdurende sociale discriminatie. Vrouwen waren extra kwetsbaar voor verkrachting en ander misbruik. Muhamasheen vallen buiten de tribale structuren. Hoewel slavernij en het sociale kastesysteem reeds lang zijn afgeschaft, was discriminatie wijdverbreid, mede onder invloed van tribale rechtssystemen. Er was sprake van gedwongen arbeid, binding via afhankelijkheid door schulden en mensenhandel.

In door de Houthis-rebellen gecontroleerd gebied was de muhamasheen gemeenschap het mikpunt van gedwongen rekrutering. Het IOM rapporteerde dat migranten van Afrikaanse afkomst en muhamasheen werden uitgesloten van onderwijs, formele banen en huisvesting. Het was voor muhamasheen ook moeilijk geboortes te registreren (slechts 9 procent van hen beschikte over een geboortebewijs¹⁴²). Dit bemoeilijkte vervolgens het verkrijgen van toegang tot (andere) officiële documenten, zoals voor werk en onderwijs.

Als gevolg van het gewapend conflict raakten muhamasheen op grote schaal ontheemd. Zij werden extra zwaar getroffen door het ontbreken van traditionele tribale structuren van opvang en toegang tot diensten, inclusief toegang tot humanitaire hulp. Omdat zij letterlijk geen onderdak elders konden vinden en

¹³⁷ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹³⁸ Middle East Institute, *The Houthis' war and Yemen's future*, september 2022; USDoS, Office of International Religious Freedom, *2022 Report on International Religious Freedom, Yemen*, 15 mei 2023.

¹³⁹ Zie: Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Jemen*, 22 augustus 2022, par. 3.1.2, pag. 47.

¹⁴⁰ USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023; Minority Rights Group International, *World Directory of Minorities and Indigenous Peoples, Yemen, Muhamasheen* (minoritiesrights.org/minorities/mohamasheen, geraadpleegd op 27 mei 2023); Agency for Technical Cooperation & Development (ACTED), IOM, Camp Coordination Camp Management (CCCM), NRC, *Muhamasheen community profile, survey conducted with muhamasheen populations in IRC-controlled areas in Yemen, 2022*, 21 maart 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023, vertrouwelijke bron, mei 2023, vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹⁴¹ UN Habitat, *State of Yemeni cities 2020*, 7 augustus 2020; ACTED, IOM, CCCM, NRC, *Muhamasheen community profile, survey conducted with muhamasheen populations in IRC-controlled areas in Yemen, 2022*, 21 maart 2023; ACAPS, *Yemen: Challenges to housing, land, and property rights*, 14 april 2023; USAID, *Yemen – Complex emergency*, 21 april 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹⁴² USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

dikwijls werden uitgezet uit plaatsen waar zij verbleven, waren zij veelal gedwongen om een veilig heenkomen te vinden op het open veld, zo bleek uit een rapport van *Minority Rights Group International* uit 2018.¹⁴³

De situatie van de **Muwaladin** gemeenschap (Jemenieten met een ouder van buitenlandse afkomst, in de regel uit de Hoorn van Afrika, of van het Indiase subcontinent) was niet goed vergelijkbaar met die van de muhamasheen. Hoewel met name in het noorden een zekere mate van discriminatie op basis van huidskleur bestond, gold niet een vergelijkbare ernstige achterstelling zoals het geval was voor de muhamasheen gemeenschap. Muwaladin konden in het zuiden in de private sector aanzienlijke posities bekleden en ook aan officiële documenten komen. Officiële ambtelijke beroepen zijn in de praktijk evenwel slecht toegankelijk voor Muwaladin.¹⁴⁴

4.2 Rechtsbescherming

De formele inrichting en feitelijke praktijk van de rechtsbescherming in Jemen zoals uitvoerig beschreven in het vorige ambtsbericht is in deze rapportageperiode niet significant gewijzigd. Voor de beschrijving zij dan ook verwezen naar het vorige ambtsbericht.¹⁴⁵ Hieraan kan het volgende toegevoegd.

De feitelijke jurisdictie van de in formele zin onafhankelijke Jemenitische rechterlijke macht werd tijdens deze verslagperiode in gelijke mate begrensd door de beperkte controle die de regering had over het Jemenitische grondgebied. Daarnaast hebben het conflict en de instabiliteit in het land het rechtssysteem aanzienlijk verzwakt, waarbij rechters en andere ambtenaren ook te maken kregen met bedreigingen.¹⁴⁶

Het State Department stelde in het jaarrapport over mensenrechten in Jemen in 2022 dat er geen aanwijzingen waren van enige vorm van onafhankelijkheid bij de rechterlijke macht.¹⁴⁷ De schaarse voorbeelden van gerechtelijke uitspraken in bijvoorbeeld zaken van willekeurige arrestatie of detentie werden door de betrokken machthebbers genegeerd. Een andere bron bevestigde dat het justitieel systeem nauwelijks in staat is mensenrechtenschendingen te vervolgen en dat het bovendien sterk gepolitiseerd was.¹⁴⁸ Zie ook eerder in dit ambtsbericht over het gebrekkige functioneren van de rechterlijke macht in paragraaf 3.8. Volgens meerdere bronnen waren er geen gevallen bekend van succesvolle feitelijke vervolging van mensenrechtenschendingen door strijders of militairen. De vrees voor repercussies zou te groot zijn en de kans op succes nagenoeg nihil.¹⁴⁹ Wel bestonden enkele organisaties die slachtoffers met enig succes voorzagen van juridische bijstand, zoals de Jemenitische mensenrechtenorganisatie, Mwatana for Human Rights. Maar ook advocaten die slachtoffers van militairen bijstaan, liepen volgens een bron gevaar op retributie.¹⁵⁰

¹⁴³ ACAPS, *Yemen: Social Impact Monitoring Report October - December 2022*, 3 maart 2023; Minority Rights Group International, *World Directory of Minorities and Indigenous Peoples, Yemen, Muhamasheen* (inoritiesrights.org/minorities/mohamasheen), geraadpleegd op 27 mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹⁴⁴ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹⁴⁵ Zie het vorige ambtsbericht: Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Jemen*, augustus 2022, pagina's 67-71.

¹⁴⁶ International Center For Transitional Justice (ICTJ), *Accountability in Yemen Requires a Comprehensive Transitional Justice Process*, 20 maart 2023.

¹⁴⁷ USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023.

¹⁴⁸ Vertrouwelijke bron, april 2023.

¹⁴⁹ Vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹⁵⁰ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

Corruptie is nog steeds een groot probleem in het systeem waarin uitbetaling van salarissen – ook van rechters – beperkt en onregelmatig plaats vindt. Een staking van rechters, verenigd in de *Southern Judges Club*, eindigde in augustus 2022 na inwilliging van de eisen van de stakers. De staking was uitgeroepen in reactie op de benoeming van een - beweerdelijk corrupte - procureur-generaal en leidde tot een enorme achterstand in en de creatie van een stuwmeer aan zaken, waardoor verdachten extra lang in voorlopige detentie verbleven en toegang tot het recht feitelijk was verdwenen. Als gevolg hiervan was de gevangenis van Aden naar verluidt overvol en verbleven nieuwe verdachten gedurende lange periodes op politiebureaus.¹⁵¹

Het wegvallen in 2021 van het internationale mechanisme voor monitoring en catalogisering van schendingen van mensenrechten, zoals was voorzien met de door de VN-Mensenrechtenraad gemandateerde *Group of Eminent Experts on Yemen* (GEE) heeft verder bijgedragen aan de praktijk van straffeloosheid.¹⁵²

Ook de rechtshandhaving was sterk versnipperd en werd de-facto uitgevoerd door militaire en paramilitaire eenheden. Een aantal van de opsporingsorganisaties (*Political Security Organisation* en het *National Security Bureau*) viel onder het ministerie van Binnenlandse Zaken. Dat gold ook voor de *Criminal Investigation Division* en de paramilitaire *Special Security Forces*. Maar tribale, politieke en sektarische tegenstellingen belemmerden het vermogen van de internationaal erkende regering in vele gebieden om haar autoriteit te doen gelden.¹⁵³ In de praktijk waren vele onderdelen van het veiligheidsapparaat van de regering in handen van tribale leiders en lokale militaire leiders. Volgens het State Department hadden de civiele autoriteiten geen daadwerkelijke controle op de veiligheidseenheden. Deze eenheden van alle bij het conflict betrokken partijen pleegden misbruik, zoals willekeurige detentie.¹⁵⁴

Als alternatief voor de formele rechtsgang werd ook regelmatig de traditionele en informele rechtsgang gekozen. Dit betreft een ongeschreven systeem van geschillenbeslechting, waarbij gebruik kan worden gemaakt van een combinatie van tribaal recht en de islamitische sharia. In dit systeem wordt recht gesproken door de gemeenschapsleiders.¹⁵⁵ Soms werd deze route ook gekozen als beroepsinstantie in zaken die in eerste aanleg voor een formele rechtbank dienden. Uitspraken van dergelijke gemeenschapsleiders hadden formele kracht van vonnis. Tijdens de eerdergenoemde staking van rechters in 2022 bood de traditionele rechtspraak een - bescheiden - alternatief voor de formele rechtsgang.¹⁵⁶ Ook in het door de Houthis-rebellen gecontroleerde gebied bestond een hybride formeel/traditioneel rechtssysteem waarin de sjeik of een andere leider recht kon spreken. Sjeiks was ook toegestaan hun eigen huis als gevangenis te gebruiken. Dit leidde ertoe dat

¹⁵¹ Committee for Justice, *Yemen: UN concerned about Longstanding Strike by Judiciary and its Impact on Individuals Rights to Access to Justice*, 8 mei 2022; vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹⁵² Zie het vorige Algemeen Ambtsbericht Jemen van augustus 2022, pagina 75, met vaststelling dat tijdens de vorige verslagperiode geen gevallen bekend zijn van bestraffing van overheidsfunctionarissen of vertegenwoordigers van de-facto machthebbers tegen wie een procedure werd gestart. Zie voor 2022: Mwatana, *A Dark Year Despite the Truce, press briefing on the Human Rights Situation in Yemen in 2022*, 5 januari 2023.

¹⁵³ USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023.

¹⁵⁴ USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023.

¹⁵⁵ ACAPS, *Tribes in Yemen: An introduction to the tribal system*, pagina 11, augustus 2020; International Legal Assistance Consortium, PILPG, in partnership with DeepRoot Consulting, *The Impact of the War on Yemen's Justice System*, pagina's 5-6, november 2021; USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023; USDoS, Office of International Religious Freedom, *2022 Report on International Religious Freedom, Yemen*, 15 mei 2023.

¹⁵⁶ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

verdachten in het huis van de sjeik konden worden gedetineerd, berecht, veroordeeld en dat zij daar voor langere tijd hun straf uit moesten zitten.¹⁵⁷

4.3 Omstandigheden tijdens detentie

De omstandigheden tijdens detentie werden door het Amerikaanse State Department omschreven als zwaar, inhumaan en wreed, en voldoen in geen geval aan de internationale standaarden.¹⁵⁸ In detentiecentra was sprake van overbevolking, gebrekkige ventilatie, extreem hoge temperaturen en vochtigheid en een gebrek aan natuurlijk licht, sanitaire voorzieningen, gezondheidszorg, drinkwater en voeding. Toezicht van de regering op gevangenen was beperkt. Naast de Houthi-rebellen, voerden ook de STC en tribale autoriteiten het feitelijke bewind in de gevangenen in gebied onder hun controle. Sommige leiders gebruikten detentiecentra als illegale "private" gevangenen waar traditioneel tribaal recht werd toegepast.¹⁵⁹ Soms zouden individuen die voor problemen zorgden in een vertrek in het huis van de lokale sjeik worden opgesloten, om hen voor niet-crimineel gedrag te straffen.

Door het hele land werden vrouwen in detentie gehouden, ook na het uitzitten van hun straf wanneer er geen man beschikbaar was om hen uit de gevangenis te begeleiden. Ook werden vrouwen soms alleen vrijgelaten om naar een opvanglocatie (*shelter*) voor vrouwen te gaan, wanneer hun families weigerden hen op te vangen.¹⁶⁰ Het stigma op vrouwelijke detentie was enorm. Om die reden kozen vrouwelijke gedetineerden er soms ook voor om na het uitzitten van de straf vrijwillig in detentie te blijven om sociale uitsluiting en verstoting, misbruik en verkrachting na vrijlating te ontlopen.¹⁶¹ Naar verluidt verbleven verhoudingsgewijs meer vrouwen in gevangenen in Houthi-gebied dan in het gebied onder controle van de internationaal erkende regering. Dit was het gevolg van de meer in algemene zin verslechterende positie van vrouwen in het Houthi-gebied, waar zij te maken kregen met steeds strakkere mahram-gerelateerde regels.¹⁶²

Ook de in Geneve gevestigde Jemenitische mensenrechtenorganisatie SAM schetste een zorgelijk beeld van de omstandigheden van detentie. Alle door SAM onderzochte personen leefden in afwachting van hun proces in detentie in inhumane en wrede omstandigheden. Zo werden gedetineerden onderworpen aan elektroshocks en gesimuleerde executie, het benemen van slaap en werden ze geslagen. Gedetineerden werden ook met geweld gebracht tot gedwongen bekentenissen.¹⁶³

4.4 Vrijheid van meningsuiting

Ook in deze verslagperiode werden burgers en journalisten door zowel de regering van Jemen als door de Houthi de-facto autoriteiten bedreigd, willekeurig vastgezet

¹⁵⁷ USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹⁵⁸ USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023.

¹⁵⁹ HRW, *2022 Annual Report*, 18 april 2023; USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023.

¹⁶⁰ AI, *Yemen, End the Male Guardianship restriction for releasing Women from Prison*, 25 januari 2023; USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023; HRW, *2023 Year Report, Yemen*, maart 2023.

¹⁶¹ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹⁶² Minister Moamar Al-Eryani, minister van Cultuur en Informatie in een publicatie van het Wilson Center, *Preventing the Next Kabul: Confronting the Houthi's Violent Oppression of Women in Yemen*, 24 maart 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹⁶³ SAM for Rights & Liberties, *No Justice, human rights violations related to the right of a fair trial*, 12 maart 2023.

en vervolgd voor het op vreedzame wijze uitdrukking geven aan hun recht op vrije meningsuiting.¹⁶⁴ Freedom House gaf Jemen op het onderwerp 'vrije en onafhankelijke media' in 2023 een score van 0 op 4, net als tijdens de vorige verslagperiode.¹⁶⁵

In algemene zin gold dat mensen met een grotere publieke voetafdruk, bijvoorbeeld journalisten of sociale mediagebruikers met een substantieel aantal volgers, meer kans liepen op represailles na openlijke kritiek. Volgens een bron was de controle in regeringsgebied in de grotere steden zoals Aden, Hadramawt en Taiz groter dan in de landelijke gebieden onder regeringscontrole. De enkele deelname aan een demonstratie in door de regering gecontroleerd gebied zonder dat de betrokken persoon een substantieel publiek profiel had, leidde volgens de bron in de regel niet tot arrestatie. Ook een enkele opmerking op sociale media door een willekeurige burger zonder publiek profiel leidde daar in de regel niet tot nadere repercussies, aldus dezelfde bron. Dat gold zowel voor de stedelijke als de landelijke gebieden.¹⁶⁶

In het door de internationaal erkende regering gecontroleerde gebied liepen vooral journalisten, activisten en politieke tegenstanders gevaar. De controle door het Houthi-regime was intensiever en breder dan die in het zuiden. In het noorden kon ook een enkele opmerking of uiting op sociale media van een willekeurige burger tot represailles zoals arrestatie leiden.¹⁶⁷ De VN Hoge Commissaris voor de Rechten van de Mens schreef in zijn rapportage over de tweede helft van 2022 dat de partijen in het conflict onafhankelijke journalisten als buitenlandse agenten aanmerkten, waardoor hun werk werd belemmerd en zelfcensuur werd bevorderd. Vier Jemenitische journalisten, die eerder door de Houthi-rebellen ter dood waren veroordeeld op verdenking van spionage, werden in het kader van de gevangenenruil van april 2023 (zie paragraaf 2.5) vrijgelaten.¹⁶⁸ Journalisten werden, ook als ze vanuit het buitenland werkten, geïntimideerd en bedreigd en riskeerden willekeurige detentie, gedwongen verdwijning of moord. Vrouwelijke journalisten liepen extra risico, aldus de Hoge Commissaris voor de Rechten van de Mens.¹⁶⁹ Omdat de Houthi-rebellen aanklachten niet publiek maakten, was het volgens het State Department moeilijk een scherp beeld te krijgen van het aantal politieke gevangenen in het door Houthi-rebellen gecontroleerde gebied. De administratie van gevangenen in het gebied onder controle van de internationaal erkende regering was zeer gebrekkig en onvolledig.¹⁷⁰

Amnesty Internationaal rapporteerde in december 2022 over de vervolging en detentie van en het gebruik van geweld tegen een zevental journalisten door de de-facto Houthi-autoriteiten. Hierbij werd gebruik gemaakt van het zogenaamde *Specialized Criminal Court (SCC)*, een instantie die in de regel wordt ingezet bij staatsveiligheid-gerelateerde zaken. De SCC's in Al Hudayda en Sana'a spraken meerjarige gevangenisstraffen uit tegen drie journalisten na oneerlijke processen en onder foltering afdgedwongen bekentenissen. Vier andere ter dood veroordeelde journalisten wachtten op een zitting in hoger beroep voor de *Specialized Criminal*

¹⁶⁴ AI Report 2022/23, *the State of International Human Rights, Yemen Country Report*, 28 maart 2023; USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023; HRW, *World Report 2023, Yemen*, maart 2023; Mwatana for Human Rights, *A Dark Year despite the Truce*, 5 januari 2023.

¹⁶⁵ Freedom House, *Freedom in the world 2023: Yemen*, <https://freedomhouse.org/country/yemen/freedom-world/2023>, geraadpleegd op 1 september 2023.

¹⁶⁶ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹⁶⁷ Vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹⁶⁸ UNOHCHR, *Yemen: Freedom of expression, May 2021 to December 2022*, maart 2023; Reporters Without Borders, *Four Yemeni Journalists Finally Freed after Being Held Hostage for 8 Years*, 19 april 2023.

¹⁶⁹ UNOHCHR, *Yemen: Freedom of expression, May 2021 to December 2022*, maart 2023; USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023.

¹⁷⁰ USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

Appeals Division, dat de behandeling eerder in 2022 ten minste acht keer uitstelde.¹⁷¹

Amnesty Internationaal beschuldigde ook de internationaal erkende regering van Jemen van onrechtmatige vervolging en detentie van ten minste drie journalisten na kritische uitingen aan het adres van de regering.¹⁷² Ook het Amerikaanse State Department sprak in maart 2023 van serieuze beperkingen van de vrijheid van meningsuiting en mediavrijheid, waaronder het gebruik van geweld of de dreiging van het gebruik van geweld tegen journalisten, ongerechtvaardigde arrestatie en detentie van journalisten, censuur en de inzet van strafrechtelijke lasterwetgeving. Op 28 februari 2023 verdreven gewapende eenheden gelieerd aan de STC het *Yemeni Journalists Syndicate* uit hun hoofdkwartier in Aden en installeerden een nieuwe organisatie genaamd *Southern Media and Journalists Syndicate*.¹⁷³

In door Houthis-rebellen gecontroleerd gebied werden zonder huiszoekingsbevel of andere gerechtelijke machtiging huizen en kantoren door agenten doorzocht, telefoongesprekken afgeluisterd, post en email gelezen en anderszins inbreuk gemaakt op de persoonlijke levenssfeer.¹⁷⁴ Tegenstanders en critici werd de mond gesnoerd door intimidatie en bespieding door gewapende eenheden, waarbij huizen werden bezocht en tegenstanders onder dreiging van arrestatie werden geïntimideerd.¹⁷⁵

Familieleden van critici van de autoriteiten werden ook slachtoffer van intimidatie en inbreuk op vrijheden. Zo werd op 6 augustus 2022 journalist Ahmed Maher met zijn broer door STC-gelieerde troepen gevangengenomen en gemarteld.¹⁷⁶ Ook familieleden van in het buitenland wonende Jemenieten die zich uitspreken liepen volgens een bron gevaar. Dat kon variëren van een berisping tot verdwijning.¹⁷⁷ Uit de geraadpleegde bronnen bleek niet op welke schaal het voorkwam dat familieleden van critici met dergelijke problemen te maken kregen.

De controle op uitingen strekte zich ook uit op het cyber- en digitale domein. Hoewel ook de internationaal erkende regering aan monitoring van binnen- en buitenlandse digitale media en platforms deed, beoordeelde een bron die van de Houthis-beweging als meer geavanceerd.¹⁷⁸ De Houthis de-facto autoriteiten namen vroeg in het conflict de lokale internetprovider over om content te filteren en zich nationale websites toe te eigenen.¹⁷⁹ Daarop richtte de internationaal erkende regering van Jemen met hulp van het Chinese Huawei het eigen *AdenNet* op, dat naar verluidt nog bescheiden in omvang is.¹⁸⁰ Ook werd reeds eerder tijdens het conflict de toegang tot socialemediaplatforms bij tijd en wijle geblokkeerd, ook door tijdelijke blokkade van het internet.¹⁸¹ Er was volgens een bron sprake van regelmatige black-outs.¹⁸² In Jemen was ongeveer 10 procent van de bevolking (3,2 miljoen gebruikers) actief op sociale media. Sociale media werden ook gebruikt voor propagandadoeleinden

¹⁷¹ AI, *Huthi's Must End the Persecution of Journalists and Crackdown on Media*, 22 december 2022.

¹⁷² AI, *Yemen: Government must stop Prosecution and Harassment of Journalists*, 18 augustus 2022.

¹⁷³ Reporters Without Borders (RWB), *Southern Separatists storm Yemeni Journalists Syndicate Headquarters*, 8 maart 2023. Het nieuwe syndicaat ontkent dat de overname van het gebouw onder dreiging van geweld zou zijn afgedwongen. RWB heeft de overname sterk veroordeeld.

¹⁷⁴ USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023.

¹⁷⁵ USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023.

¹⁷⁶ USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹⁷⁷ Vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹⁷⁸ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹⁷⁹ Foreign Policy, *Yemen's parallel war in Cyberspace*, 6 januari 2022; vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹⁸⁰ Axios, *How Yemen's civil war went cyber*, 29 november 2018; vertrouwelijke bron, mei 2023, vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹⁸¹ Al Jazeera, *Yemeni's report lack of access to social media sites*, 30 maart 2015; vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹⁸² Vertrouwelijke bron, mei 2023.

om bepaalde partijen in een kwaad daglicht te stellen, waarbij ook specifieke groepen als de baha'i en joden het mikpunt waren van opruiende en haat zaaiende taal.¹⁸³

Beide internetproviders (*YemenNet* en *AdenNet*) beschikten volgens het tijdschrift *Foreign Policy* niet over een formele 'privacy policy' en op die privacy werd stelselmatig inbreuk gemaakt.¹⁸⁴ Censuur door autoriteiten strekte zich ook uit tot het internet. De controle was groter in Houthi-gebied dan in het gebied onder controle van de internationaal erkende regering. In december 2022 werd socialemedia-activist, Ahmed Hajar door Houthi's in Sana'a gearresteerd.¹⁸⁵ Zo zouden regelmatig mensen in Houthi-gebied worden gearresteerd naar aanleiding van uitingen op sociale media.¹⁸⁶

Ook het telefoon- en sms-verkeer werden gemonitord; net als bij het internet was de controle in Houthi-gebied groter dan in het zuiden.¹⁸⁷ Een simkaart werd op naam afgegeven, waarbij een identiteitsbewijs met foto moest worden getoond.¹⁸⁸

4.5 Demonstraties

De vrijheid van vergadering is in het hele land verder in het gedrang gekomen tijdens deze rapportageperiode.¹⁸⁹ Dat gold in het bijzonder in het door Houthi-rebellen gecontroleerde deel van het land, waar de grote meerderheid van de Jemenieten woont. Volgens diverse bronnen kreeg dit deel van het land sinds het bestand steeds meer trekken van een politiestaat.¹⁹⁰ In verschillende sectoren van de samenleving voelden de-facto Houthi-autoriteiten zich met het bestand gesterkt de controle op de bevolking te vergroten en was de ruimte voor tegengeluid goeddeels verdwenen. Demonstraties vonden niet plaats uit angst voor de consequenties die dergelijke uitingen zouden hebben.¹⁹¹ "Als je niet meewerkt, word je gearresteerd," zo typeerde een bron het klimaat.¹⁹² Demonstraties naar aanleiding van een gedwongen verdwijning of moord, zoals die tijdens de vorige verslagperiode nog enkele malen voorkwamen,¹⁹³ zijn gedurende deze verslagperiode niet waargenomen in door de Houthi-rebellen gecontroleerd gebied. In het door de internationaal erkende regering gecontroleerde gebied werden enkele demonstraties waargenomen zoals een protest in Aden tegen de slechte economische situatie eind december 2022. In dat deel van het land gold dat de enkele deelname aan een demonstratie voor burgers zonder een hoog profiel (dus niet zijnde politici, activisten of journalisten), in de regel niet leidde tot arrestatie of detentie.¹⁹⁴

¹⁸³ *Foreign Policy, Yemen's parallel war in Cyberspace*, 6 januari 2022.

¹⁸⁴ *Foreign Policy, Yemen's parallel war in Cyberspace*, 6 januari 2022.

¹⁸⁵ USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023.

¹⁸⁶ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹⁸⁷ Vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹⁸⁸ Vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹⁸⁹ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹⁹⁰ Vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹⁹¹ Vertrouwelijke bron, mei 2023, vertrouwelijke bron, mei 2023, vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹⁹² Vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹⁹³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Jemen*, pagina 65, augustus 2022; Arab News, *Rare Protests In Yemen after Activists Death*, 24 maart 2021.

¹⁹⁴ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

4.6 Leger en rekrutering

Sinds de vorige verslagperiode hebben zich geen relevante wijzigingen voorgedaan ten aanzien van de wetgeving omtrent **rekrutering** en **desertie** door de Houthi-strijdkrachten, het regeringsleger of door aan het regeringsleger gelieerde militias.¹⁹⁵ Ook de praktijk van rekrutering en de omgang met desertie door de strijdende partijen is gedurende deze verslagperiode in grote lijnen dezelfde gebleven, al lijkt er een daling te hebben plaatsgevonden in de rekrutering van kindsoldaten door de strijdkrachten van de internationaal erkende regering. Hierbij kan in aanvulling het onderstaande worden vermeld.

Alle bij het conflict betrokken strijdende partijen hebben tijdens deze rapportageperiode **kindsoldaten** gerekruteerd, ook al is dat geen formeel beleid; noch in Houthi-gebied, noch in door de regering gecontroleerd gebied.¹⁹⁶ Rekrutering van kindsoldaten is strijdig met Jemenitisch recht, waaronder de *Juvenile Welfare Act* van 1992 en de *Rights of the Child Act* van 2002.¹⁹⁷ Het Amerikaanse State Department stelde dat de internationaal erkende regering van Jemen kindsoldaten inzette van april 2021 tot in maart 2022.¹⁹⁸

In april 2022 sloten de Houthi-beweging en de internationaal erkende regering een overeenkomst met de VN houdende een (hernieuwd) commitment voor het tegengaan van de inzet van kindsoldaten. De internationaal erkende regering propageerde ook een actief beleid om rekrutering van kindsoldaten tegen te gaan en had met betrokkenheid van het ministerie voor mensenrechten naar verluidt bij iedere onder hun commando vallende eenheid of militia een aanspreekpunt aangesteld.¹⁹⁹ De VN rapporteerde in december 2022 een "significante daling" in het aantal geverifieerde gevallen van rekrutering van kindsoldaten.²⁰⁰ Volgens diverse bronnen komt rekrutering van kinderen in de praktijk bij de strijdkrachten in het anti-Houthi kamp nog wel veel voor, maar op aanzienlijk kleinere schaal dan bij de Houthi-rebellen.²⁰¹

Het zou wat betreft de Houthi-rebellen gaan om de rekrutering gedurende de eerste maanden van het bestand van enkele honderden kinderen, onder wie kinderen van tien jaar oud.²⁰² De Irakese nieuwssite Al Mashareq meldt op gezag van Houthi-officials en andere bronnen dat de Houthi-beweging in de zomer van 2022 tijdens het bestand de rekrutering heeft opgeschroefd en kinderen in zogenaamde zomerkampen klaarstoomde voor de strijd.²⁰³

¹⁹⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Jemen*, augustus 2022, pagina's 30-31.

¹⁹⁶ SGVN, *jaarrapport van de SGVN over kinderen en gewapend conflict*, 12 juli 2022; HRW, *Yemen, events of 2022, Children and Armed Conflict*; USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023; The Arab Center Washington DC, Afrah Nasser, *Child Soldiers in Yemen: Cannon Fodder for an Unnecessary War*, 2 februari 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

¹⁹⁷ Arab Center Washington DC; Afrah Nasser, *Child Soldiers in Yemen: Cannon Fodder for an Unnecessary War*, 2 februari 2023.

¹⁹⁸ USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023.

¹⁹⁹ Vertrouwelijke bron, 2023.

²⁰⁰ Office of the Special Representative on Children and Armed Conflict, *Yemen, Developments and Concern*, 5 december 2022.

²⁰¹ Al Jazeera, *Houthis continue to recruit Child-Soldiers, despite Truce*, 16 juni 2022; USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023; UN General Assembly, *Children and armed conflict (A/77/895-S/2023/363)*, pagina's 26-27, 5 juni 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁰² AP, *In Yemen, Child Soldering continues Despite Houthi Promise*, 12 juni 2022; Al Jazeera, *Houthis continue to recruit Child-soldiers, despite Truce*, 16 juni 2022; USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁰³ Al Mashareq, *Yemen takes Steps to protect Children from the Effects of War*, 12 augustus 2022; AP, *In Yemen, Child Soldering continues Despite Houthi Promise*, 12 juni 2022; Al Jazeera, *Houthis continue to recruit Child-Soldiers, despite Truce*, 16 juni 2022.

Volgens een in december 2022 gepubliceerd overzicht, werden sinds de start van het conflict in 2015 in totaal 3.995 kinderen gerekruteerd, van wie 3.904 jongens voor de strijd en 91 meisjes die onder meer bij checkpoints werden ingezet.²⁰⁴ Er bestond onverminderd een economische drijfveer voor de praktijk van rekrutering van kindsoldaten, omdat gegeven de slechte economische situatie soldij een welkome aanvulling was voor inkomens van gezinnen. Milities boden vaak de enige beschikbare werkgelegenheid. Ook zou er sprake zijn van sociale druk om kinderen te laten dienen bij de strijdkrachten.²⁰⁵

4.7 Lhbtqi+

De situatie rond lhbtqi+-rechten in Jemen is sinds de vorige verslagperiode niet verbeterd.²⁰⁶ Homoseksualiteit was op zich niet strafbaar, maar op seksuele handelingen met iemand van hetzelfde geslacht stond voor een getrouwde man de doodstraf en voor vrouwen tot zeven jaar celstraf.²⁰⁷ Er zijn geen recente gevallen bekend waar ook daadwerkelijke executie heeft plaatsgevonden.²⁰⁸ Echter, zowel de Houthi de-facto autoriteiten, de internationaal erkende regering van Jemen als de STC onderwierpen leden van de lhbtqi+-gemeenschap aan willekeurige arrestatie, marteling inclusief verkrachting en andere vormen van seksueel geweld, bedreiging en intimidatie. De STC en Houthi's zouden ten minste vijf mensen gearresteerd hebben op grond van het niet nakomen van vrouwelijke of mannelijke verschijning en/of gedrag in het openbaar of op sociale media of naar aanleiding van lhbtqi+-gerelateerd activisme.²⁰⁹ Een lhbtqi+-persoon werd door agenten in burger op straat opgepakt en ondervraagd op verdenking van sodomie, overgebracht naar een andere gevangenis waar deze persoon verder werd ondervraagd, geslagen en verkracht. Houthi-agenten arresteerden een homoseksuele man op straat op verdenking van seksueel afwijkend gedrag. Hij werd gedurende enkele uren vastgehouden en eerst vrijgelaten nadat hij had toegezegd mee te werken aan het in het oog houden en in de val lokken van andere mannen en hierover te rapporteren aan de Houthi-autoriteiten.²¹⁰

Los van de criminalisering en hoge strafmaat van lhbtqi+ oriëntatie en activiteiten bestond hierop een groot maatschappelijk taboe en heerste er een vijandig klimaat, waardoor mensen zeer beperkt open waren over hun geaardheid uit angst voor vervolging. Personen die verdacht werden van een lhbtqi+ oriëntatie werden gediscrimineerd.²¹¹ Mannen met een lhbtqi+ oriëntatie waren kwetsbaar voor seksueel geweld dat door andere mannen werd gebruikt ter versterking van de eigen machtsbasis.²¹² De situatie in door Houthi-rebellen gecontroleerd gebied werd door een bron als nog vijandiger getypeerd dan die in het door de regering

²⁰⁴ UNICEF, *More than 11.000 children Killed or Injured in Yemen: UNICEF Executive Director, Catherine Russel calls for urgent renewal of truce following visit*, 12 december 2022; zie ook UNICEF, *Yemen Crisis*, laatstelijk ge-update op 22 mei 2023.

²⁰⁵ Vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁰⁶ USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023, vertrouwelijke bron, mei 2023, vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁰⁷ HRW, *2022 Annual Report*, 18 april 2023; Amara international, *Yemen lgbti resources*; Equaldex, *lgbtqi rights in Yemen*, (www.equaldex.com/region/yemen), geraadpleegd op 12 juni 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁰⁸ USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023.

²⁰⁹ AI, *Report 2022/23, The State of International Human Rights 2022, Yemen Country Report*, 28 maart 2023.

²¹⁰ AI, *Report 2022/23, The State of International Human Rights 2022, Yemen Country Report*, 28 maart 2023. Wat de arrestatie van de eerstgenoemde lhbtqi+-persoon betreft: in het rapport wordt de term "third gender" gebruikt. Daarmee wordt doorgaans een persoon bedoeld wiens genderidentiteit valt buiten het traditionele man-vrouw spectrum. Uit het rapport blijkt niet specifiek welke genderidentiteit de hier bedoelde persoon had.

²¹¹ USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

²¹² Ingeborg Albert Rikheim, *The power of Patriarchy, a qualitative case study of sexual violence against men in the conflict of Yemen*, 2022; vertrouwelijke bron, mei 2023.

gecontroleerde gebied.²¹³ Dezelfde bron typeerde het gevaar van strafrechtelijke vervolging voor homoseksuele mannen in het bijzonder als acuut. Ook in het voorheen relatief tolerante Aden zouden opvattingen ten aanzien van homoseksualiteit mede onder invloed van meer conservatieve immigranten en IDP's vijandiger worden.²¹⁴ Een andere bron gaf aan dat pogingen van de internationale gemeenschap om de positie van de lhbtq+-gemeenschap te verbeteren gelet op de conservatieve maatschappelijke opvattingen het gevaar liepen averechts effect te sorteren.²¹⁵

4.8 Vrouwenrechten

De betrokken formele wetgeving is niet gewijzigd. De specifieke rechten en plichten van vrouwen zijn vastgelegd in de *Personal Status Law* van 1992, die ook tijdens deze verslagperiode van kracht was. De wet schrijft bijvoorbeeld voor dat de man het formele hoofd van het huishouden is, en het recht heeft te worden gehoorzaamd door zijn echtgenote; op de vrouw rust de algemene plicht om haar echtgenoot te gehoorzamen. De primaire rol van de vrouw in de maatschappij is volgens de wet het verrichten van huishoudelijke taken. Vrouwen hebben de toestemming van een mannelijke voogd nodig om in het huwelijk te kunnen treden. Gehuwde vrouwen hebben de toestemming van hun echtgenoot nodig om het huis te verlaten. Ook de in de *Personal Status Law* neergelegde bepalingen bij echtscheiding, erfenis en voogdijschap zijn nadelig voor vrouwen. Voorts bepaalt het Wetboek van Strafrecht onder meer dat een door een vrouw afgelegde getuigenverklaring minder waard is dan die van een man, en dat de strafmaat voor een man die een vrouwelijk familielid doodt vanwege een vermeende 'oneervolle' gedraging kan worden verlaagd.²¹⁶

De positie van vrouwen en de situatie rond vrouwenrechten was in vergelijking met de vorige rapportage verslechterd.²¹⁷ Diverse bronnen schetsten een zorgelijk beeld. Er werd gesproken van systematische schending van de rechten van meisjes en vrouwen, beperking van werk-gerelateerde reizen van vrouwen zonder mannelijke begeleider (*mahram*), belemmering van toegang tot reproductieve gezondheidszorg, beperking van de mogelijkheid tot werk, de scheiding van mannen en vrouwen in de openbare ruimtes zoals scholen, universiteiten, restaurants en winkels en het aanwakkeren van discriminerend gedrag en vrouwenhaat.²¹⁸

4.8.1 Mahram

De *mahram* (verplichte begeleiding van een vrouw door een mannelijk familielid) werd, met name in het door de Houthis-rebellen gecontroleerde gebied, steeds strakker toegepast en beperkte daarmee in toenemende mate de mogelijkheden van

²¹³ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

²¹⁴ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

²¹⁵ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

²¹⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Jemen*, augustus 2022, par. 3.1.6.1.

²¹⁷ UNFPA, *Yemen, a Crises for Women and girls*, 29 maart 2023; UNFPA, *Violence Plagues Women & Girls amid Yemen's Relentless Conflict*, 28 februari 2023; HRW, *Houthi's violating Womens and Girls Rights in Yemen*, 6 februari 2023; AI, *Yemen, "Houthi's suffocating" women with requirement for male guardians*, 1 september 2022; UN Working Group on Discrimination against Women and Girls, *Mandates of the Working Group on discrimination against women and girls; the Special Rapporteur in the field of cultural rights; the Special Rapporteur on the right to education; the Special Rapporteur on the right of everyone to the enjoyment of the highest attainable standard of physical and mental health; the Special Rapporteur on freedom of religion or belief and the Special Rapporteur on violence against women and girls, its causes and consequences (AL YEM 2/2022)*, 2 december 2022.

²¹⁸ UN Working Group on Discrimination against Women and Girls, *AL YEM 2/2022*, 2 december 2022.

vrouwen om zich te bewegen en (economisch) te ontplooiën.²¹⁹ De maatregel trof daarmee ook de humanitaire hulpverlening in Jemen. De regel gold ook voor de vrouwelijke lokale medewerkers van de VN en van humanitaire hulporganisaties. Deze konden zich veelal niet laten begeleiden waardoor zij het werk moesten neerleggen. Dit leidde tot een tekort aan personeel bij die organisaties. De mahram had daarnaast een extra beperkend effect op de toegang tot hulp voor vrouwen en meisjes nu deze hulp niet door vrouwen kon worden aangeboden. Hulp door mannen aan vrouwen en in het bijzonder bij kraamzorg gold in het algemeen immers als ongepast. Dat gold ook voor het humanitaire werk ten behoeve van slachtoffers van huiselijk en ander geweld.²²⁰ Tijdens een briefing in de VR in maart maakte de assistent secretaris-generaal voor humanitaire zaken van de VN melding van het feit dat de mahram-regels met beperkingen voor het reizen van ook vrouwelijk VN-personeel niet waren opgeheven.²²¹

De mahram-regels stoelden niet op formele wetgeving, maar werden mondeling afgegeven door de Houthi-autoriteiten en werden daarmee ook wel als de-facto wetgeving beschouwd.²²² De aanwijzingen werden vervolgens blijkens gerapporteerde gevallen ook toegepast door bijvoorbeeld verhuurders van auto's of bij de verkoop van vervoersbewijzen voor bussen. Waar bij autoverhuur aanvankelijk volstaan werd met een verklaring omtrent mahram (schriftelijke goedkeuring van de echtgenoot of voogd), werd de regel in juli 2022 aangescherpt, houdende een verbod op de verhuur van een auto aan vrouwen zonder mannelijke begeleider. De reisbeperking gold niet alleen binnen door Houthi-rebellen gecontroleerd gebied, maar ook voor verplaatsingen naar gebied dat door de regering van Jemen wordt gecontroleerd en naar het buitenland.²²³ Omdat het niet om geschreven regels gaat, is geen gedetailleerd beeld te geven van welke verplichtingen precies waar worden opgelegd. Maar duidelijk is wel dat de mogelijkheid om te reizen voor vrouwen en meisjes hiermee ernstig werd beperkt.

Uit protest tegen de maatregel heeft de VN in juli 2022 besloten vrouwelijke en mannelijke lokale staf niet op binnenlandse of internationale vluchten van de *United Nations Humanitarian Air Services* (UNHAS) vanuit Sana'a te boeken, totdat deze maatregel wordt ingetrokken. Dit om de schijn van goedkeuring van de als inherent discriminerend beoordeelde maatregel te voorkomen. De mahram-regel leidde, behalve tot een aanzienlijke beperking van de mogelijkheden van vrouwen en meisjes om zich te bewegen, in de praktijk tot het afsnijden van humanitaire hulp voor vrouwen en meisjes en voor huishoudens die door vrouwen worden geleid.²²⁴

²¹⁹ OCHA chef, Martin Griffith tijdens VR briefing, bijeenkomst 9244 van 16 januari 2023 (UN Security Council, *Seventy-eighth year, 9244th meeting: The situation in the Middle East (S/PV.9244)*, 16 januari 2023); AI, *Yemen, Houthi's "suffocating" women with requirement for male guardians*, 1 september 2022, met name: "Since April, the Huthi de facto authorities have increasingly insisted on the mahram requirement to restrict the movement of women across areas they control in northern Yemen, including Saada, Dhamar, Hodeidah and Hajjah governorates, and Sanaa"; HRW, *Trapped: How male guardian policies restrict women's travel and mobility in the Middle East and North Africa*, pagina's 113-117, 18 juli 2023.

²²⁰ AI, *Yemen, Houthi's "suffocating" women with requirement for male guardians*, 1 september 2022.

²²¹ UN Security Council, *Security Council Report: April 2023 Monthly report*, 1 april 2023.

²²² AI, *Yemen, Houthi's "suffocating" women with requirement for male guardians*, 1 september 2022; UN Working Group on Discrimination against Women and Girls, *AL YEM 2/2022*, 2 december 2022. "... It was reported that in August 2022, Ansar Allah's Land Transport Regulatory Authority (LTRA) issued a verbal directive stating that a woman was not permitted to travel unaccompanied by a mahram within Ansar Allah-controlled governorates, to Government of Yemen (GoY)-controlled areas, or even outside the country"; HRW, *Houthi's violating Women and Girls Rights in Yemen*, 6 februari 2023.

²²³ UN Working Group on Discrimination against Women and Girls, *AL YEM 2/2022*, 2 december 2022; HRW, *Trapped: How male guardian policies restrict women's travel and mobility in the Middle East and North Africa*, pagina's 113-117, 18 juli 2023.

²²⁴ UN Working Group on Discrimination against Women and Girls, *AL YEM 2/2022*, 2 december 2022.

Ondanks het ontbreken van een wettelijke basis, bestond in Jemen gedurende lange tijd en sinds het uitbreken van het conflict in 2015 in toenemende mate een praktijk waarbij vrouwen niet zonder een mannelijke begeleider een paspoort konden verkrijgen.²²⁵ Mede onder druk van een publiciteitscampagne onder de slagzin "My Passport without Guardianship" vaardigde het ministerie van Binnenlandse Zaken in door de internationaal erkende regering gecontroleerd gebied in maart 2022 een circulaire uit die het verkrijgen van paspoorten voor vrouwen vereenvoudigde, dat wil zeggen zonder mahram-vereiste. Volgens het State Department was de paspoortuitgifte aan vrouwen in de praktijk nog niet verbeterd.²²⁶ Ook Human Rights Watch rapporteerde in juli 2023 dat vrouwen in de praktijk nog toestemming van een mahram nodig hadden om een paspoort aan te vragen.²²⁷

4.8.2 *Geweld tegen vrouwen en meisjes*

Vrouwen en meisjes leden onverminderd disproportioneel onder gender-gerelateerd geweld ('Gender-Based Violence', GBV).²²⁸ Volgens UNFPA was het geweld tegen vrouwen en meisjes eerder toegenomen, waarbij IDP's, door vrouwen geleide huishoudens en mindervaliden in het bijzonder kwetsbaar waren.²²⁹ Het betrof hier verschillende vormen van GBV, waaronder huiselijk geweld, eerwraak, vrouwenbesnijdenis, kind huwelijken en intimidatie. De mate en het bereik van deze vormen van geweld werden behalve door het conflict, ook versterkt door de coronapandemie.²³⁰ Daarnaast versterkten politieke en veiligheidsinstabiliteit alle vormen van GBV. Een falend rechtshandhavingssysteem en een kwetsbaar stelsel van sociale vangnetten, zoals in Jemen het geval, deden ernst en bereik van GBV verder toenemen. Strijdende partijen gebruikten ook vormen van GBV om politiek en humanitair activisme te beknotten, waardoor toegang van vrouwen en meisjes tot hulp, mobiliteit en (daarmee) economische activiteit werd belemmerd.²³¹ Daarnaast gold er een stigma op seksueel en gender-gerelateerd geweld. Slachtoffers waren huiverig aangifte te doen, omdat zij vreesden voor repercussies van daders die vaak in een positie van lokale macht verkeerden.²³² Om die reden was het volgens een bron ook moeilijk precieze cijfers in kaart te brengen.²³³

Meisjes riskeerden in toenemende mate slachtoffer te worden van uithuwelijking, mensenhandel en kinderarbeid.²³⁴ Het *United Nations Population Fund* (UNFPA) schatte voor 2023 dat 7,1 miljoen vrouwen en meisjes hulp behoeften ter voorkoming van of behandeling voor gender-gerelateerd geweld in Jemen.²³⁵ Volgens Amnesty International maakten alle partijen in Jemen zich schuldig aan

²²⁵ *Les Glorieuses, Impact, Passport Control, how Yemeni Women won the Right to travel without Permission of a Man*, 28 april 2022; USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Jemen*, augustus 2022, p.39.

²²⁶ USDoS, Bureau of Democracy, Human Rights and Labor, *Country Reports on Human Rights Practices for 2022*, maart 2023.

²²⁷ HRW, *Trapped: How male guardian policies restrict women's travel and mobility in the Middle East and North Africa*, pagina 115, 18 juli 2023.

²²⁸ UNFPA, *2023 UNFPA Response in Yemen*, februari 2023.

²²⁹ UNFPA, *Yemen, a Crisis for Women and Girls*, 29 maart 2023.

²³⁰ Yemen Policy Center, *How Humanitarian and Peace Frameworks fail to respond to Gender-based Violence in Yemen*, december 2022.

²³¹ Yemen Policy Center, *How Humanitarian and Peace Frameworks fail to respond to Gender-based Violence in Yemen*, december 2022.

²³² ICTJ, *ICTJ hosts Training for Field Monitors with Yemen's National Commission Investigating Human Rights Violations*, 15 november 2022.

²³³ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

²³⁴ UNFPA, *2023 UNFPA Response in Yemen*, februari 2023; UNFPA, *Yemen, a Crisis for Women and Girls*, 29 maart 2023.

²³⁵ UNFPA, *2023 UNFPA Response in Yemen*, februari 2023; UNFPA, *Yemen, a Crisis for Women and Girls*, 29 maart 2023.

geweld tegen en discriminatie van vrouwen en legden ze ook een reeks onderdrukkende informele en juridische normen op.²³⁶

De situatie in Houthis-gebied ten aanzien van GBV werd door een bron omschreven als ernstiger dan die in het door de regering gecontroleerde gebied.²³⁷ Hulpactiviteiten en projecten voor slachtoffers van GBV hadden in door Houthis-rebellen gecontroleerd gebied voorafgaande toestemming nodig van de *Supreme Council for the Management and Coordination of Humanitarian Affairs and International Cooperation (SCMCHA)*. De SCMCHA paste routinematig administratieve verdragingspraktijken toe of trachtte projecten te ontmoedigen.²³⁸ De meeste opvanghuizen voor vrouwen en meisjes in Houthis-gebied werden volgens een bron door de de-facto autoriteiten gesloten. In de rest van het land was slechts een handvol opvanghuizen (mogelijk drie) met goede zorgvoorzieningen beschikbaar voor slachtoffers van GBV. Daarnaast bestond ook een aantal zogenaamde veilige plekken (*safe spaces*) voor vrouwen waar de nadruk meer lag op economische capaciteitsopbouw.²³⁹

Volgens een UNFPA-rapport van januari 2023 werden twee op de drie meisjes in Jemen voor hun achttiende jaar uitgehuwelijkt.²⁴⁰ De slechte leefomstandigheden zoals ontheemding als gevolg van het conflict, de economische malaise en het wegvallen van sociale vangnetten, droegen eraan bij dat ouders hun dochters vroeg uithuwelijkten.²⁴¹ Ontbinding van een (gedwongen) huwelijk was volgens een bron niet mogelijk zonder toestemming van de echtgenoot.²⁴²

4.9 Alleenstaande minderjarigen

Tijdens deze verslagperiode is de relevante wetgeving voor kinderen, zoals beschreven in het ambtsbericht van augustus 2022 niet wezenlijk veranderd.²⁴³ Opvang van alleenstaande minderjarige kinderen in Jemen gebeurde volgens vast gebruik binnen de grootfamilie. In artikel 110 van de Jemenitische Kinderrechtenwet is vastgelegd dat een alleenstaand kind onder de vijftien jaar dat niet binnen de familie kon worden opgevangen, ofwel werd opgenomen in een alternatief gezin (het *kafala*-systeem),²⁴⁴ ofwel in een opvanglocatie voor minderjarigen. Daarnaast namen kinderen van vijftien jaar of ouder wier ouders wegvielen, dikwijls zelf de leiding over het gezin over.

In 2022 registreerde UNICEF 3,2 miljoen ontheemde kinderen in Jemen. UNICEF verzorgde tijdelijke opvang voor kinderen, ondersteunde degenen die niet in het bijzijn van hun ouders waren bij het opsporen van familieleden (*family tracing*) en hereniging.²⁴⁵ Ook ngo's zoals *War Child* en *Save the Children* waren actief bij de bescherming en opvang van kinderen, maar er is geen specifieke informatie aangetroffen over de opvang van aantallen alleenstaande minderjarige kinderen

²³⁶ AI, *The State of International Human Rights, Yemen Country report 2022*, 28 maart 2023.

²³⁷ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

²³⁸ *UN Working Group on Discrimination against Women and Girls, AL YEM 2/2022*, 2 december 2022.

²³⁹ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁴⁰ UNFPA, *Violence Plagues Women & Girls amid Yemen's Relentless Conflict*, 28 februari 2023.

²⁴¹ UNFPA, *Violence Plagues Women & Girls amid Yemen's Relentless Conflict*, 28 februari 2023.

²⁴² Vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁴³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Jemen*, augustus 2022, paragraaf 3.1.9. op pagina 61 en 62.

²⁴⁴ Voor een uitleg over het kafala-systeem, zie: Assim & Sloth-Nielsen, "Islamic kafalah as an alternative care option for children deprived of a family environment," in: *African Human Rights Law Journal*, 14 (2014), pagina's 322-345.

²⁴⁵ UNICEF, *Yemen Country Office: "Humanitarian Situation Report 2022"*.

binnen de diverse programma's.²⁴⁶ Er zijn geen indicaties aangetroffen die erop wijzen dat de in het vorige ambtsbericht beschreven praktijk van opvang van alleenstaande minderjarigen 'onder de radar' is gewijzigd.²⁴⁷

²⁴⁶ Save the Children, *What is Happening in Yemen Right Now?*, (savethechildren.org/us/where-we-work/yemen/), geraadpleegd op 29 mei 2023; War Child, *Where We Work, Yemen*, (www.warchild.org.uk), geraadpleegd op 29 mei 2023.

²⁴⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Jemen*, augustus 2022, paragraaf 3.1.9. op pagina 61 en 62.

5 Huwelijk, geboorte, juridische zeggenschap

Een traditioneel Jemenitisch huwelijk vereist een formeel bezoek van de bruidegom en zijn familie aan de familie van de bruid, waarbij de vader van de bruid de hand van zijn dochter wordt gevraagd en kostbare geschenken worden uitgewisseld. De bruidegom ziet zijn vrouw tijdens dat bezoek, en daarna weer bij de huwelijksvoltrekking. De vader van de bruid beslist over het huwelijk, al zal hij soms zijn dochter om haar mening vragen. Man en vrouw vieren separaat gedurende een aantal dagen voor het huwelijk feesten met rituele gebruiken. De objecten van de bruidsschat blijven - zelfs na een eventuele scheiding - eigendom van de vrouw. Bij de huwelijksvoltrekking - op een woensdag zitten de bruidegom en de vader van de bruid samen in aanwezigheid van de islamitische geleerde, de *qadi* en volgen een ritueel van vraag en antwoord, waarna de *qadi* een witte doek over de geschudde handen van vader en bruidegom legt. Hierna volgt het strooien van rozijnen of geld. Daarna volgt op de vrijdag het zogenaamde Leylat az Zaffat ritueel met een uitgebreide maaltijd voor de gemeenschap.²⁴⁸ Huwelijken die op traditionele wijze naar islamitisch recht hebben plaatsgevonden en niet formeel zijn geregistreerd, hebben volgens een bron rechtsgeldigheid.²⁴⁹

Hoewel Jemen zich via internationale verdragen heeft gecommitteerd aan het tegengaan van kindhuwelijken, werd dit in de praktijk niet nageleefd: noch door de internationaal erkende regering, noch door de de-facto Houthis-autoriteiten. Pogingen om een minimumleeftijd (18 of 15 jaar) in de wet vast te leggen, zijn gestrand na de politieke onrust rond het vertrek van President Saleh in 2011. Volgens de meest recente gegevens van de ngo *Girls not Brides* trouwde 32 procent van de Jemenitische meisjes onder de 18 jaar en 9 procent onder de 15 jaar.²⁵⁰ Huwelijken met kindbruiden konden volgens een bron niet worden ontbonden zonder toestemming van de man.²⁵¹

Kinderen in Jemen hadden volgens internationaal recht en de Jemenitische wet recht op een wettig geregistreerde naam.²⁵² Geboorteregistratie viel onder de verantwoordelijkheid van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, in het bijzonder de *Civil Status Authority and Civil Registry*. Formeel diende registratie uiterlijk zestig dagen na geboorte te worden gedaan maar gold er een gedoogperiode van in totaal een jaar. In de praktijk werden tijdens de verslagperiode veel geboortes niet geregistreerd.²⁵³ Volgens informatie van de Civil Status Authority was voor geboorteregistratie een notificatie van een ziekenhuis, van een kraamhulp of een districtsburgemeester voldoende (naast informatie betreffende ouders en/of de persoon die de registratie doet).²⁵⁴ Geboortes die buiten een ziekenhuis plaatsvonden, konden geregistreerd worden, al vond dit beperkt plaats. Volgens een

²⁴⁸ [Zawaj.com](#), *Wedding Customs Around the World, A traditional Yemeni Wedding*, geraadpleegd op 27 mei 2023; The Bell, *Wedding Traditions of Yemen*, 5 april 2022.

²⁴⁹ Vertrouwelijke bron, juni 2022; vertrouwelijke bron, juni 2022; vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁵⁰ *Girls not Brides, Learning & Resources, Yemen* (www.girlsnotbrides.org/learning-resources/childmarriage), geraadpleegd op 27 april 2023).

²⁵¹ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁵² Artikel 10 van de Jemenitische Wet op de Kinderrechten en artikel 7 van de Conventie op de Rechten van het Kind.

²⁵³ USDoS, *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Yemen*, 20 maart 2023; UNFPA, *Advancing civil registration for vital statistics in the Arab countries*, pagina 79, 23 november 2022; Civil Registration Center for Development, *Towards universal birth registration in Yemen*, pagina 9, mei 2013; Landinfo, *Temanotat Jemen: Sivilregister, identitetsdokumenter og pass*, pagina's 11-14, 27 juni 2022; USDoS, Bureau of Consular Affairs (travel.state.gov), geraadpleegd op 27 april 2023.

²⁵⁴ Jemenitisch Ministerie van Binnenlandse Zaken, *Civil Registration Authority, birth Certificat* (cra.gov.ye), geraadpleegd op 27 april 2023.

bron gold dit in nog sterkere mate voor muhamasheen, die geboortes zelden registreerden.²⁵⁵

Ruim driekwart van de Jemenitische kinderen beschikte niet over een geboortecertificaat.²⁵⁶ Dit maakte de kinderen, in het bijzonder ontheemde en gemarginaliseerde kinderen kwetsbaar door beperking van de toegang tot gezondheidszorg en scholing. Ook waren kinderen hierdoor kwetsbaarder voor strenge behandeling in het justitiële systeem, mensenhandel en ander misbruik.

UNICEF heeft de afgelopen jaren met een aantal veldcampagnes geboorteregistratie bevorderd in 16 provincies, in het bijzonder in gebieden waar gemeenschappen op grote schaal zijn ontheemd. Volgens de website van UNICEF voorzag de organisatie tijdens de campagne meer dan 54.000 kinderen en volwassenen van een geboorteakte. De campagnes vonden zowel in gebieden onder controle van de internationaal erkende regering als in door de de-facto Houthi-autoriteiten gecontroleerd gebied plaats. Geboorteregistratie is (dus) ook mogelijk in gebied onder controle van de Houthi-beweging.²⁵⁷

²⁵⁵ USDoS, *Bureau of Consular Affairs* (travel.state.gov), geraadpleegd op 27 april 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁵⁶ UNICEF, *Obtaining Birth Certificates; the first step to realizing Childrens rights*, 14 februari 2023; UNICEF, *Yemeni Children are receiving their Passport for Life, nearly 83% of the children do not have a birth certificate*, [Unicef.org](https://www.unicef.org), 24 december 2018; Harvard FBX Center for Health & Human Rights, *Birth Registration will mean greater Protection for Children in Yemen*, 20 maart 2015.

²⁵⁷ UNICEF, *Obtaining Birth Certificates; the first step to realizing Childrens rights*, [Unicef.org](https://www.unicef.org), 14 februari 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

6 Vluchtelingen en ontheemden

6.1 Vluchtelingen in Jemen

Jemen is net als tijdens de vorige verslagperiode het enige land op het Arabische Schiereiland dat is toegetreden tot het Vluchtelingenverdrag van 1951. Hulporganisaties proberen via praktische samenwerking hun werk te doen in het door Houthis gecontroleerde deel van het land, maar toegang is voor zowel internationale organisaties als ngo's beperkt.²⁵⁸ In het door de internationaal erkende regering gecontroleerde gebied bestaat slechts een 'officieel' vluchtelingenkamp: het Kharez Kamp in Lahj, waar in 2022 9.000 vluchtelingen en asielzoekers verbleven. Het kamp werd door de VN en andere donororganisaties gerund.

Jemen is onderdeel van de zogenaamde 'Eastern Corridor', waarlangs grote stromen van vooral irreguliere migranten zich verplaatsten.²⁵⁹ Binnen Jemen verplaatsten migranten zich tijdens de verslagperiode na aankomst uit de Hoorn van Afrika voornamelijk langs twee routes richting Saoedi-Arabië: een zuidoostelijke route door Hadramawt en Shabwah en een meer westelijke route door Lahj en Taiz.²⁶⁰

In 2022 telde UNHCR een totale populatie van vluchtelingen en asielzoekers in Jemen van bijna 100.000 personen, van wie ruim 90 procent afkomstig uit de Hoorn van Afrika (Somalië, Ethiopië en Eritrea) en een kleine 10 procent uit de Arabische wereld (Irak, Syrië en de Palestijnse Gebieden).²⁶¹ In de eerste zes maanden van 2023 telde IOM al ongeveer 82.000 nieuwe migranten in Jemen.²⁶² Meestal was hun doel via Jemen door te reizen naar Saoedi-Arabië. Volgens een bron arriveerden ook de eerste Sudanese vluchtelingen in Jemen, als gevolg van het in het voorjaar van 2023 opgelaaide conflict in Sudan.²⁶³ Veel migranten waren slachtoffer van mensenhandel, geweld en andere schendingen van mensenrechten, aldus het IOM.²⁶⁴ Volgens een bron werden migranten door smokkelaars onderweg naar Saoedi-Arabië naar Marib gebracht waar zij veelal strandden.²⁶⁵ De mensenrechtenorganisatie Mwatana rapporteerde al in januari 2023 dat het aantal geweldsincidenten (*violations*) gepleegd door Saoedische grenseenheden tegen Afrikaanse en Jemenitische migranten sterk toenam.²⁶⁶ Migrant onderweg naar Saoedi-Arabië werden bij de grens in Sa'da beschoten met artillerie en door scherpschutters van Saoedische grenseenheden.²⁶⁷ Een bron sprak in dit kader over 800 gedode migranten en 1.700 gewond geraakte migranten in 2022.²⁶⁸

²⁵⁸ Vertrouwelijke bron, mei 2023, vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁵⁹ IOM, Regional Office for the East and Horn of Africa, *Migration along the Eastern Corridor, report 32, 28 November 2022*.

²⁶⁰ IOM, *Data Monitoring Matrix, Flow Monitoring Survey (FMS) Quarterly Dashboard (january – March 2023)*, 21 mei 2023; HRW, "They fired on us like rain": Saudi Arabian mass killings of Ethiopian migrants at the Yemen-Saudi border, augustus 2023.

²⁶¹ UNHCR, *Refugee Data Finder*, <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/download/>, geraadpleegd op 30 mei 2022. Geraadpleegde criteria: year : 2022 : country of origin: YEM / country of asylum: all countries.

²⁶² IOM Yemen, *Quarterly migration overview: January to March 2023*, 14 juni 2023; IOM Yemen, *Dispatch: April 2023*, 15 juni 2023; IOM Yemen, *Dispatch: May 2023*, 9 juli 2023; IOM Yemen, *Dispatch: June 2023*, 14 augustus 2023.

²⁶³ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁶⁴ IOM, *A Decisive Year for Yemen, IOM Appeals for USD 143 Million to Provide for Relief in to over 4 Million People in Need*, 27 februari 2023.

²⁶⁵ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁶⁶ Mwatana, *A Dark Year Despite the Truce, press briefing on the Human Rights Situation in Yemen in 2022*, 5 januari 2023: "The number of dead and wounded migrants reached hundreds."

²⁶⁷ Vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁶⁸ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

De toename van het aantal geweldsincidenten tegen migranten aan de grens tussen Jemen en Saoedi-Arabië werd in augustus 2023 bevestigd in een uitgebreide onderzoeksrapportage van Human Right Watch.²⁶⁹ Het rapport beschreef de reis van Ethiopische migranten, per boot naar de Jemenitische kust en vervolgens over land richting migrantenkampen in Sa'da aan de Saoedische grens. Tijdens hun tocht te voet de Saoedische grens over werden de migranten vervolgens regelmatig onder vuur genomen door Saoedische grenstroepen. Deze gebruikten volgens Human Rights Watch zowel gericht geweervuur als mortieren tegen groepen Ethiopische migranten. Hoewel het exacte aantal slachtoffers niet vast te stellen was, zouden hierbij tussen maart 2022 en juni 2023 "honderden, mogelijk duizenden" dodelijke slachtoffers zijn gevallen.²⁷⁰

Ook liepen de migranten het gevaar tijdens hun tocht door Jemen slachtoffer te worden van ERW.²⁷¹ Een bron spreekt ook van samenwerking tussen smokkelaars en de Houthi-autoriteiten. De laatste brachten migranten van de grens in Sa'da terug naar het zuiden en lieten hen bij de frontlijn het laatste stuk te voet afleggen.²⁷² Volgens een bron vestigden buitenlandse migranten zich na terugkeer uit Saoedi-Arabië vooral in door Houthi's gecontroleerd gebied en in Lahj.²⁷³

IOM ontving ook bericht van de deportatie door Oman gedurende de eerste 4 maanden van 2023 van ruim driehonderd vooral Ethiopische migranten vanaf de grens met Oman terug naar de Jemenitische provincie Mahrah.²⁷⁴ De migranten waren door Jemen gereisd met bestemming Oman.

IOM begeleidde in 2022 de veilige terugkeer van meer dan 4.000 migranten vanuit Jemen, onder meer naar Ethiopië.²⁷⁵ Daarnaast noemt een bron de spontane terugkeer in 2022 van 602 vluchtelingen naar Somalië en 170 vluchtelingen naar Ethiopië.²⁷⁶

6.2 Vluchtelingen uit Jemen

In 2022 registreerde UNHCR wereldwijd meer dan 72.000 vluchtelingen en asielzoekers afkomstig uit Jemen. In Jordanië registreerde UNHCR 1.783 vluchtelingen en bijna 11.000 asielzoekers uit Jemen, in Egypte 163 vluchtelingen en 7.900 asielzoekers. In Somalië noteerde UNHCR in 2022 9.877 vluchtelingen en geen asielzoekers uit Jemen; in Djibouti over datzelfde jaar 3.027 vluchtelingen en eveneens geen asielzoekers uit Jemen.²⁷⁷

²⁶⁹ HRW, "They fired on us like rain": Saudi Arabian mass killings of Ethiopian migrants at the Yemen-Saudi border, augustus 2023.

²⁷⁰ HRW, "They fired on us like rain": Saudi Arabian mass killings of Ethiopian migrants at the Yemen-Saudi border, pagina's 27-50, augustus 2023.

²⁷¹ Mwatana, *A Dark Year Despite the Truce*, press briefing on the Human Rights Situation in Yemen in 2022, januari 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁷² Vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁷³ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁷⁴ IOM, *Displacement Tracking System Yemen – Annual Rapid Displacement Tracking Dataset – 2022*, 10 januari 2023.

²⁷⁵ IOM, *Voluntary Humanitarian Return Movements for Ethiopian Migrants Re-start in Sana'a*, 11 oktober 2022.

²⁷⁶ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁷⁷ UNHCR, *Refugee Data Finder*, <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/download/>, geraadpleegd op 1 september 2023. Geselecteerde criteria: Year: 2022 | Country of Origin: YEM | Country of Asylum: All countries.

6.3 Ontheemden

Volgens cijfers van UNHCR telde Jemen eind 2022 4,5 miljoen ontheemden,²⁷⁸ van wie ruim anderhalf miljoen in door de IOM en andere VN organisaties ondersteunde opvangplekken ('*hosting sites*') verbleven.²⁷⁹ De rest van de ontheemden woonde vooral in huizen in de gemeenschappen of in het veld. In 2022 kwamen er 60.000 ontheemden bij, voornamelijk door conflict of overstromingen. In de eerste zes maanden van 2023 noteerde IOM in totaal ruim 21.000 mensen die minimaal een keer werden ontheemd. Dat was een aanzienlijke daling ten opzichte van de eerste helft van 2022, toen IOM nog ruim 42.000 nieuwe ontheemden had geteld.²⁸⁰

Minimaal 1,5 miljoen van de 4,5 miljoen ontheemden hebben hun toevlucht gezocht in de provincie Marib, in het bijzonder in de stad Marib zelf.²⁸¹ De ontheemden in Marib verbleven in 197 kampen en bij lokale gemeenschappen. Daarnaast verbleven ook veel ontheemden in het gebied aan de westkust van het land. IOM sprak van een aanzienlijke daling van het aantal (nieuwe) ontheemden na de inwerkingtreding van het bestand van 2 april 2022 en de daaropvolgende de-facto bestandssituatie, die tot aan het einde van deze verslagperiode voortduurde.²⁸² Overigens was het totale aantal van 4,5 miljoen ontheemden in 2022 nog steeds iets hoger dan dat over 2021, 4,4 miljoen.²⁸³

Ontheemden keerden nog niet of nauwelijks terug naar huis. Uit onderzoek van IOM dat in september 2022 (d.w.z. vier maanden na de inwerkingtreding van het bestand) in Marib werd uitgevoerd onder ontheemden, bleek dat driekwart van de ondervraagde huishoudens niet de intentie had terug te keren. Slechts 3 procent had de intentie wel terug te keren naar hun oorspronkelijke woonplaats. Als belangrijkste redenen om te blijven werden opgegeven de veiligheidssituatie in de oorspronkelijke woonplaats, veiligheidsrisico's verbonden aan de terugreis en gebrekkige voorzieningen in de oorspronkelijke woonplaats. Ook ontbreekt het veel ontheemden aan vertrouwen in de vredesbesprekingen en in een daadwerkelijk herstel van leefomstandigheden, ook al wordt een permanent bestand realiteit.²⁸⁴ De aanwezigheid van ERW vormde een bijkomend obstakel voor terugkeer. Een bron noemde als voorbeeld de stad Al Hudayda, waar ERW weliswaar in en om de stad zelf zijn ontmanteld, maar in het veld nog niet. Hierdoor konden lokale boeren nog niet terug naar huis.²⁸⁵ De meeste ondervraagde ontheemden in Marib (stad en provincie) waren afkomstig uit Sana'a, Marib, Dhamar, Al Hudayda, Hajjah, Ibd, Amran, Raymah en Al Mahwit. Terugkeer van ontheemden had vooral plaats naar Taiz, Aden, Al-Dahle en Shabwah.

IOM verzorgde een groot deel van de humanitaire hulp aan de ontheemden en waarschuwde in april 2023 met name voor gebrekkige toegang tot (basale) gezondheidszorg voor ontheemden en de lokale bevolking in Marib en langs de westkust als gevolg van budgettaire tekorten.²⁸⁶ Ontheemden waren bijna volledig

²⁷⁸ UNHCR, *2022 factsheet Yemen*, [UNHCR.org](https://www.unhcr.org).

²⁷⁹ UN CCCM, *Yemen, Response Overview*, geraadpleegd op 27 mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁸⁰ IOM, *Rapid Displacement Tracking: 2023 biannual report (January-June)*, 27 augustus 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁸¹ UNHCR, *Refugee Data Finder*, <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/download/>, geraadpleegd op 30 mei 2023. Geselecteerde criteria: Year: 2022 | Country of Origin: YEM | Country of Asylum: All countries; vertrouwelijke bron, februari 2023.

²⁸² IOM, *A Decisive Year for Yemen, IOM Appeals for USD 143 Million to Provide for Relief in to over 4 Million People in Need*, 27 februari 2023.

²⁸³ UNHCR, *Global Focus datalink*, <https://reporting.unhcr.org/operational/operations>. Geselecteerde criteria: Country: Yemen; Year: 2021 / population.

²⁸⁴ IOM, *Displacement Tracking Matrix, Marib IDP Intention Survey*, oktober 2022; vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁸⁵ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁸⁶ IOM, *Shortfall in Funding could leave Over Half a Million People in Yemen without Healthcare*, 6 april 2023.

afhankelijk van humanitaire hulp. Zij hadden naast toegang tot basale diensten en de dreiging van uitzetting ook problemen met toegang tot documentatie, die ook van belang is voor uiteindelijke terugkeer. Daarnaast hadden ontheemden te maken met verwondingen als gevolg van het conflict langs de frontlijn, ziektes zoals de mazelen en polio, en met gender-gerelateerd geweld.

Ontheemden afkomstig uit het Noorden werden in het door de STC gecontroleerde deel van Jemen in een aantal gevallen gedwongen uit hun verblijfplaatsen gezet.²⁸⁷ Dat gold ook voor muhamasheen gemeenschappen. In de provincie Marib vonden geen uitzettingen van ontheemden uit het Noorden plaats en opereerden de autoriteiten meer faciliterend.²⁸⁸ Een bron zag een toenemende spanning tussen lokale bevolkingen en ontheemden, onder meer als gevolg van de humanitaire ondersteuning die ontheemden genieten. Ontheemden werden door de lokale bevolking soms ook als ongewenst beschouwd omdat zij oorspronkelijk uit gebieden van de vijand afkomstig waren. Dit was soms aanleiding tot uitzettingen. Ook de relatie tussen ontheemden en migranten was gespannen.²⁸⁹

De leefomstandigheden van ontheemden in het zuiden golden als kritiek. De grote politieke fragmentatie maakte het verlenen van hulp in toenemende mate ingewikkeld.²⁹⁰ De omstandigheden in het door Houthis-rebellen gecontroleerde gebied waren moeilijker vast te stellen door gebrekkige toegang van internationale organisaties en ngo's in Houthis-gebied. Hoewel de verbeterde veiligheidssituatie als gevolg van het bestand positieve effecten voor ontheemden had, werd die vooruitgang volgens een bron deels tenietgedaan door andersoortige problemen zoals budgettaire tekorten, lokale veiligheid als gevolg van praktijken als 'carjacking' en kidnapping en het stelen van humanitaire hulp en vooral ook door de effecten van de aanscherping van de mahram-regels.²⁹¹ Een bron noemde de humanitaire toegang in algemene zin zowel in het noorden als in het door de internationaal erkende regering gecontroleerde gebied minder en slechter dan voor het bestand.²⁹²

²⁸⁷ Vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁸⁸ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁸⁹ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁹⁰ Vertrouwelijke bron, mei 2023; zie ook vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁹¹ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁹² Vertrouwelijke bron, mei 2023.

De situatie ten aanzien van terugkerende Jemenitische vluchtelingen is in grote lijnen dezelfde als in het vorige ambtsbericht beschreven en biedt daarmee een vergelijkbaar incompleet beeld wegens een gebrek aan feitelijke informatie. Het volgende kan worden opgemerkt.

De meeste Jemenitische migranten trekken uit economische overwegingen naar Saoedi-Arabië op zoek naar werk. Vanwege strengere visumvoorwaarden en hogere prijzen voor een werkvergunning in Saoedi-Arabië trokken zoals in het vorige ambtsbericht gemeld sinds 2021 aanzienlijke aantallen Jemenieten vanuit Saoedi-Arabië terug naar Jemen.²⁹³ Bijna alle terugkerende Jemenieten passeerden de grens bij Al Wadeah vlakbij de provincies Hadramaut en Al Jawf. Het aantal van ruim 14.000 terugkerende Jemenieten in 2020 verdubbelde in 2021 bijna tot 27.000 terugkerende Jemenieten en meer dan verdubbelde vervolgens in 2022 naar 65.737. In de eerste helft van 2023 telde IOM 27.078 terugkerende Jemenieten.²⁹⁴ IOM stelde dat de beslissing om terug te keren veeleer te maken had met de bovengenoemde omstandigheden in Saoedi-Arabië dan met de verbeterde veiligheidssituatie in Jemen sinds de inwerkingtreding van het bestand en de de-facto bestandsituatie sindsdien in Jemen.²⁹⁵

De meeste terugkerende Jemenieten werden in Saoedi-Arabië geconfronteerd met gedwongen deportatie nadat ze het land op irreguliere wijze waren binnengekomen. Anderen zagen zich volgens IOM gedwongen terug te keren omdat ze niet langer konden voldoen aan de recente immigratie- en belastingvoorschriften. De terugkerende Jemenieten waren bijna uitsluitend man (95 procent). Kinderen maakten 3 procent uit van de terugkerende Jemenieten en een op de drie terugkerende kinderen reisde zonder begeleider, aldus IOM. Slechts 4 procent van de terugkerende Jemenieten vanuit Saoedi-Arabië beschikte over geldige documenten.

Het is niet mogelijk gebleken precies vast te stellen waar in Jemen de terugkerende mensen zich uiteindelijk vestigden, maar uit een inventarisatie op basis van door IOM afgenomen interviews aan de grens, had de meerderheid de intentie naar noordelijke, door Houthis-rebellen gecontroleerde provincies te reizen (Al Mahwit, Sana'a, Amran, Sa'da, Hajjah en Al Hudayda).²⁹⁶ Een bron omschreef de terugkerende Jemenieten als een uiterst kwetsbare groep.²⁹⁷ Een bron wees ook op het negatieve effect van de terugkeer op de inkomenssituatie van Jemenitische gezinnen als gevolg van de daling van het vanuit Saoedi-Arabië overgemaakte loon (*remittences*).²⁹⁸ UNHCR gaf geen recent advies omtrent terugkeer naar Jemen. Het laatste dateert van oktober 2021.

²⁹³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Jemen*, augustus 2022, hoofdstuk 6, pagina 79.

²⁹⁴ IOM, *Data Tracking Matrix, IOM Yemen Flow Monitoring Registry*, <https://dtm.iom.int/data-product-series/flow-monitoring-registry>, geraadpleegd op 2 september 2023.

²⁹⁵ IOM, *Data Tracking Matrix, IOM Yemen Flow Monitoring Registry, Non Yemeni Migrant Arrivals and Yemeni Migrant Returns to Yemen in 2022*, 8 maart 2023.

²⁹⁶ IOM, *Data Tracking Matrix, IOM Yemen Flow Monitoring Registry, Non Yemeni Migrant Arrivals and Yemeni Migrant Returns to Yemen in 2022*, 8 maart 2023.

²⁹⁷ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

²⁹⁸ Vertrouwelijke bron, mei 2023.

Meerdere bronnen achtten het zeer aannemelijk dat zowel de internationaal erkende regering, de STC als de de-facto Houthi-autoriteiten beschikten over en werkten met lijsten van personen die gesignaleerd zijn.²⁹⁹

Er was nauwelijks tot geen concrete informatie beschikbaar over uitgeprocedeerde asielzoekers uit Europa of andere westerse landen die terugkeren naar Jemen. UNHCR beschikte niet over relevante gegevens zoals aantallen, herkomst of voorwaarden voor toelating bij terugkeer. Ook over de specifieke omstandigheden zoals veiligheid of de aard en het motief van het vertrek van terugkerende Jemenieten is geen informatie aangetroffen. Aangenomen mag worden dat terugkerende Jemenieten in ieder geval te maken kregen met de omstandigheden voor ontheemden zoals beschreven in paragraaf 6.3 hierboven.

²⁹⁹ Vertrouwelijke bron, mei 2023; vertrouwelijke bron, mei 2023.

8 Bijlagen

8.1 Geraadpleegde publicaties

141 NGO's

- Open letter to the Yemeni Parties to the Conflict from 141 NGO's; Restore and Renew the Truce and Build a Lasting Peace, 22 maart 2023

Abductees' Mothers Association (AMA)

- Mothers at the gates of justice 4: Seventh annual report, 22 juli 2023

Agency for Technical Cooperation & Development (ACTED), IOM, Camp Coordination Camp Management (CCCM), Norwegian Refugee Council (NRC)

- 2022 Muhamasheen community profile, survey conducted with muhamasheen populations in IRC-controlled areas in Yemen, 2022, 21 maart 2023

AL Monitor

- In Yemen, Saudi – Houthi Talks signal Imminent Cease Fire, but no Peace in Sight Yet, 12 april 2023

Amnesty International

- The State of International Human Rights 2022, Yemen Country Report, 28 maart 2023
- Yemen: Houthi's suffocating women with requirement for male guardians, 1 september 2022
- Yemen, End the Male Guardianship restriction for releasing Women from Prison, 25 januari 2023
- Yemen: Government must stop Prosecution and Harassment of Journalists, 18 augustus 2022

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED)

- Violence in Yemen during the UN-Negotiated Truce, resurgence of Al Qaida in the Arabian Peninsula, 14 oktober 2022
- Regional Overview Middle East 6-12 August 2022
- Yemen: Social Impact Monitoring Report October – December 2022
- Regional overview Middle East-5-11 November 2022
- Al Qaida in the Arabian Peninsula, Sustained Resurgence in Yemen or Signs of Further Decline, 6 april 2023

Assim & Sloth-Nielsen

- "Islamic kafalah as an alternative care option for children deprived of a family environment", in: African Human Rights Law Journal, 14 (2014)

Assessment Capacities Project (ACAPS)

- Yemen, Social Impact Monitoring Report: October – December 2022, 3 maart 2023

Baha'i International Community

- Tweet: Yemen: Houthis Forcibly Disappear Baha'is, armed forces storm community meeting, 30 mei 2023

Brookings Institution

- The Houthis after the Yemeni Ceasefire, 27 januari 2023

Carnegie Endowment for International Peace,

- Yemen's Post-Hybrid Balance, the New Presidential Council, 9 juni 2022
- Riyadh's Motivations Behind the Iran – Saudi Deal, 30 maart 2023
- Seas, Checks and Guns; Emirati and Saudi Maritime Interests in the Yemen conflict, 16 maart 2023

Center for Civilians in Conflict (CIVIC),

- Risking the Future: Climate Change, Environmental Destruction and Conflict in Yemen, oktober 2022

Civilian Impact Monitoring Project (CIMP)

- 2022 Annual Report, maart 2023
- Quarterly Report Q1 January – March 2023
- Quarterly Report Q2 April – June 2023

Committee for Justice

- Yemen: UN concerned about Longstanding Strike by Judiciary and its Impact on Individuals Rights to Access to Justice, 8 mei 2022

Council on Foreign Relations

- Yemen's Tragedy, War, Stalemate and Suffering, 1 mei 2023

Critical Threats

- Understanding Military Units in Southern Yemen, 16 december 2022

CTC Sentinel

- Twenty years after 9/11: The jihadi threat in the Arabian peninsula, september 2021

Euro-Mediterranean Human Rights Monitor (Euro-Med)

- Press Release, Reduction in Fighting has not alleviated Yemen's Humanitarian Crisis, 16 oktober 2022

Foreign Policy

- Yemen's parallel war in Cyberspace, 6 januari 2022

Global Policy

- Securitisation Imperatives and the Exaggeration of the Iranian Involvement with the Houthi Movement by International Actors, 7 april 2023

Greenpeace:

- FSO Safer, A Ticking Timebomb

Harvard FBX Center for Health & Human Rights

- Birth Registration will mean greater Protection for Children in Yemen, 20 maart 2015

Human Rights Watch

- World Report 2023, Yemen, 26 maart 2023
- Yemen: Release arbitrarily detained people, 18 april 2023
- Yemen: Houthis Forcibly Disappear Baha'is, armed forces storm community meeting, 30 mei 2023

- Houthi's violating Women's and Girls Rights in Yemen, 6 februari 2023
- Trapped: How male guardian policies restrict women's travel and mobility in the Middle East and North Africa, 18 juli 2023
- "They fired on us like rain": Saudi Arabian mass killings of Ethiopian migrants at the Yemen-Saudi border, augustus 2023

International Center For Transitional Justice (ICTJ)

- Accountability in Yemen Requires a comprehensive Transitional Justice Proces, 20 maart 2023
- ICTJ hosts Training for Field Monitors with Yemen's National Commission Investigating Human Rights Violations, 15 november 2022

International Committee of the Red Cross (ICRC)

- Yemen in Focus 2022, War in Yemen

International Crisis Group (ICG)

- Misunderstanding Yemen, 20 september 2021
- How Houthi-Saudi Negotiations will Make or Break Yemen, 29 december 2022
- Yemen's Troubled Presidential Leadership Council, 4 mei 2023

International Legal Assistance Consortium, PILPG, in partnership with DeepRoot Consulting

- The Impact of the War on Yemen's Justice System, november 2021

International Organisation for Migration (IOM)

- Data Monitoring Matrix, Flow Monitoring Survey (FMS) Quarterly Dashboard (January – March 2023), 21 mei 2023
- New Release: A Decisive Year for Yemen, IOM Appeals for USD 143 Million to Provide for Relief in to over 4 Million People in Need, 27 februari 2023
- Regional Office for the East and Horn of Africa, Migration along the Eastern Corridor, report 32, 28 November 2022
- Yemen, operational overview 2023, 15 februari 2023
- Displacement Tracking System Yemen – Annual Rapid Displacement Tracking Dataset – 2022, 10 januari 2023
- Voluntary Humanitarian Return Movements for Ethiopian Migrants Re-start in Sana'a, 11 oktober 2022
- Displacement Tracking Matrix; Yemen, Rapid Displacement Tracking Update (7 may – 13 May 2023), 15 mei 2023
- Displacement Tracking Matrix, Marib IDP Intention Survey, oktober 2022
- Shortfall in Funding could leave Over Half a Million People in Yemen without Healthcare, 6 april 2023
- Data Tracking Matrix, IOM Yemen Flow Monitoring Registry, Non Yemeni Migrant Arrivals and Yemeni Migrant Returns to Yemen in 2022, 8 maart 2023

The Jamestown Foundation

- Terrorism Monitor: Volume XVI, Issue 2, 26 januari 2018

Les Glorieuses, Impact

- Passport Control, how Yemeni Women won the Right to travel without Permission of a Man, 28 april 2022

Middle East Institute

- The Dilemma of Public Sector Salary Payments in Yemen, 23 februari 2023

Ministerie van Buitenlandse Zaken

- Algemeen Ambtsbericht Jemen, augustus 2022

Mwatana for Human Rights

- Briefing of the United Nations Economic and Social Council (ECOSOC) by Mwatana President, Radhya Al-Mutawakel, januari 2023
- Rights Practices for 2022, 23 maart 2023

Office of the Special Envoy of the Secretary-General for Yemen (OSESOG)

- Press Statement, 2 augustus 2022
- Statement on the Negotiations to Extend and Expand the Nationwide Truce in Yemen, 2 oktober 2022
- Declaration, 20 maart 2023
- Declaration to the Security Council, 15 maart 2023
- Declaration to the Security Council (9304), 17 april 2023

Office of the Special Representative of the Secretary-General on Children and Armed Conflict

- Yemen, Developments and Concern, 5 december 2022

Open Doors

- World Watch List, Yemen 2022

Reporters Without Borders

- Four Yemeni Journalists Finally Freed after Being Held Hostage for 8 Years, 19 april 2023
- Southern Separatists storm Yemeni Journalists Syndicate Headquarters, 8 maart 2023

Republic of Yemen, National Commission for the Investigation of Alleged Violations of Human Rights

- Tenth Periodic Report (1 July 2021 – 31 July 2022), 22 augustus 2022

Rights Radar

- Yemen: Death Checkpoints, 5 februari 2023

Rikheim, I.A., Ingeborg Albert Rikheim,

- The Power of Patriarchy, a qualitative case study of sexual violence against men in the conflict of Yemen, 2022

SAM for Rights & Liberties

- No Justice, human rights violations related to the right of a fair trial, 12 maart 2023

The Bell

- Wedding Traditions of Yemen, 5 april 2022

The Arab Center Washington DC,

- Child Soldiers in Yemen: Canon Fodder for an Unnecessary War, 2 februari 2023

The Sana'a Center

- The War on Yemen's Roads, 16 januari 2023

United Nations

- UN Plan for the FSO Safer Tanker, Stop the Red Sea Catastrophe, UN.org

United Nations Development Programme (UNDP)

- United Nations Take Major Step Forward To Prevent Catastrophic Oil Spill in Red Sea s UN Development Programme Signs Agreement to Purchase Oil Tanker, 9 maart 2023

United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF)

- More than 11.000 children Killed or Injured in Yemen: UNICEF Executive Director, 12 december 2022
- Yemen Crisis, laatstelijk ge-update op 22 mei 2023
- Yemen Country Office: Humanitarian Situation Report 2020
- Obtaining Birth Certificates; the first step to realizing Childrens rights
- Yemeni Children are receiving their Passport for Life, nearly 83% of the children do not have a birth certificate, 24 december 2018

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA)

- Yemen Humanitarian Response Plan 2023, januari 2023
- Yemen Humanitarian Update Issue 12, 18 januari 2023
- Yemen Humanitarian Update, Issue 3, maart 2023

United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights (UNOHCHR)

- Publicatie van persbriefing: Yemen, Attacks on Civilians, van 4 november 2022

United Nations Office of the Representative of the Secretary-General on Children and Armed Conflict

- Year report on Children in Armed Conflict, 12 juli 2022
- Yemen, Developments and Concern, 5 december 2022
- Children and armed conflict, 5 juni 2023

United Nations Population Fund (UNFPA)

- Yemen, a Crises for Women and girls, 29 maart 2023
- Violence Plagues Women & Girls amid Yemen's Relentless Conflict, 28 februari 2023
- 2023 UNFPA Response in Yemen, februari 2023

United Nations Security Council

- Yemen, Monthly Forecast November 2022, 31 oktober 2022
- Yemen, Meeting Record, S/pv.9244, 16 januari 2023
- Report, Yemen Briefing and Consultation, 13 mei 2023
- Yemen April 2023 Monthly Forecast, 1 april 2023
- Report, Yemen Briefing and Consultation, 16 mei 2023
- Rights Practices for 2022, 23 maart 2023
- Press Statement on Yemen, SC/15080, 26 oktober 2022
- Statement by Martin Griffith, UNOCHA Executive Director meeting 9244 (S/PV.9244), 16 januari 2023
- Letter dated 21 February 2023 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council, 21 februari 2023

United Nations Working Group on Discrimination against Women and Girls

- Mandates of the Working Group on discrimination against women and girls; the Special Rapporteur in the field of cultural rights; the Special Rapporteur on the right to education; the Special Rapporteur on the right of everyone to the enjoyment of the highest attainable standard of physical and mental health; the Special Rapporteur on freedom of religion or belief and the Special Rapporteur on violence against women and girls, its causes and consequences (AL YEM 2/2022)

United States Agency for International Development (USAID), Famine Early Warning Systems Network (FEWN)

- Emergency Outcomes likely to Persist in Marib Amid Conflict and Reduced Assistance

United States Department of State

- Bureau of Democracy, Human Rights and Labor: Country Reports on Human Rights Practices for 2022, 20 maart 2023
- Office of International Religious Freedom: 2022 Report on International Religious Freedom, Yemen, 15 mei 2023

War on the Rocks

- Negotiating Saudi Arabia's Defeat and the Houthi Victory in Yemen, 15 maart 2023

The Washington Institute for Near East Policy

- Death of AQAP's leader shows the group's fragmentation – and durability, 14 februari 2020

Wilson Center

- Preventing the Next Kabul: Confronting the Houthi's Violent Oppression of Women in Yemen

Yemen Policy Center

- A Rethink is needed to revitalize the Peace Process in Yemen, 4 april 2023
- Communication is needed for a new round of Yemen's truce to be impactful for communities, 25 januari 2023
- How Humanitarian and Peace Frameworks fail to respond to Gender-based Violence in Yemen, december 2022

8.2

Websites

- ACLED, *Yemen Truce Monitor*
<https://acleddata.com/middle-east/yemen/yemen-truce-monitor>
- Girls not Brides, *Learning & Resources, Yemen*
www.girlsnotbrides.org/learning-resources/childmarriage
- ACLED, *Yemen Truce Monitor*
<https://acleddata.com/middle-east/yemen/yemen-truce-monitor>
- Freedom House, *Freedom in the world 2023*,
<https://freedomhouse.org/country/yemen/freedom-world/2023>
- Jemenitisch Ministerie van Binnenlandse Zaken, Civil Registration Authority

cra.gov.ye

- Minority Rights Group International, *World Directory of Minorities and Indigenous Peoples: Mohamasheen*
minoritiesrights.org/minorities/mohamasheen
- Sana'a Center for Strategic Studies
<https://sanaacenter.org/>
- Save the Children, *What is Happening in Yemen Right Now?*
savethechildren.org/us/where-we-work/yemen?
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Refugee Data Finder*
<https://www.unhcr.org/refugee-statistics/download/>
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR)
UNHCR.org
- UNHCR, *Global Focus datalink*
<https://reporting.unhcr.org/operational/operations>
- UN Camp Coordination and Camp Management (CCCM) Cluster, *Yemen, Response Overview*
- US Department of State, Bureau of Consular Affairs
travel.state.gov
- War Child
www.warchild.org.uk
- World Bank
data.worldbank.org
- Zawaj.com, *Wedding Customs Around the World, A traditional Yemeni Wedding*
Zawaj.com

8.3 Nieuwsbronnen

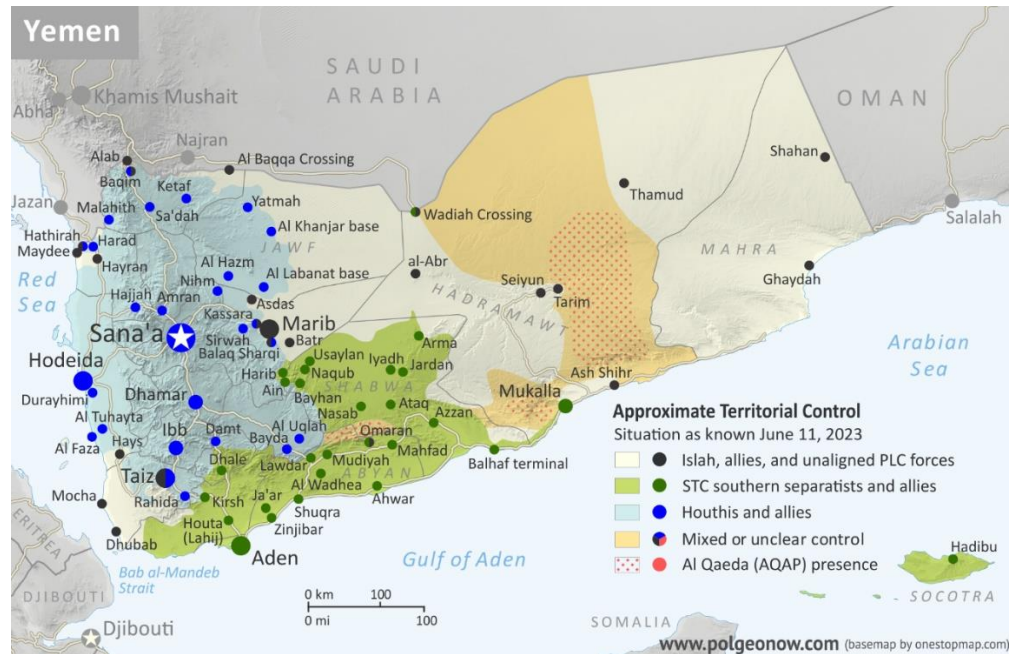
AA News
Al Jazeera
Al Mashareq
Associated Press
Axios
BBC News
CNN
Deutsche Welle
EU Observer
Het Laatste Nieuws
NOS Nieuws
The Arab Weekly

The Economist
 The New Arab
 Reuters
 Saba Yemen News Agency

8.4 Gebruikte afkortingen

ACAPS	Assessment Capacities Project
ACLED	Armed Conflict Location & Event Data Project
AQAP	Al-Qaida on the Arabian Peninsula
CIMP	Civilian Impact Monitoring Project
ECDHR	European Centre for Democracy and Human Rights
ERW	Explosive Remnants of War
FSO (Safer)	Floating Storage and Offloading unit
GBV	Gender Based Violence
GEE	Group of Independent Eminent International and Regional Experts on Yemen
HRW	Human Rights Watch
ICRC	International Committee of the Red Cross
IDP	Internally Displaced Person
IED	Improvised Explosive Device
IOM	International Organization for Migration
IS	Islamitische Staat
JRF	Joint Resistance Forces
KSA	Koninkrijk Saoedi-Arabië
LHBTQI	Lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgender, queer- en intersekse personen
ngo	non-gouvernementele organisatie
OSESGY	Office of the Special Envoy of the Secretary-General for Yemen
PLC	Presidential Leadership Council
SCC	Specialised Criminal Court
SCMCHA	Supreme Council for the Management and Coordination of Humanitarian Affairs and International Cooperation
SGVN	Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties
STC	Southern Transitional Council
ToR	Terms of Reference
UNDP	United Nations Development Programme
UNFPA	United Nations Population Fund
UNHAS	United Humanitarian Air Services
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UNOCHA	United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
UNOHCHR	United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights
USCIRF	United States Commission on International Religious Freedom
USAID	United States Agency for International Development
USDoS	United States Department of State
VAE	Verenigde Arabische Emiraten
VN	Verenigde Naties
VR	Veiligheidsraad
WB	World Bank
WHO	World Health Organization

8.5 Kaart van Jemen

Bron: Evan Centanni / Political Geography Now (<https://www.polgeonow.com/>), 11 juni 2023